

EMMAUS FÉLE



EVANG. THEOLOGUSOK
FOLYÓIRATA.

II. évf. 8. szám.

1930. október hó.

Ára: 80 fillér.

EMMAUS FELÉ...

EVANGÉLIKUS THEOLOGUSOK FOLYÓIRATA

Megjelenik havonta egyszer, július és augusztus kivételével.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

EGÉSZ ÉVRE P 5.—, FÉL ÉVRE P 2.50

EGYES SZÁM ÁRA 80 f.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
SOPRON, EV. THEOLOGUS OTTHON.

Kéziratokat a szerkesztőség címére kérünk.
(Kéziratokat nem adunk vissza.)

TARTALOM:

CHRISTINANDA J. NELSON: Fátyol mögött. (I. Fogság, de mégis mennyország)	249—251
KÁDÁR (KLIMENT) GYULA: Az Alföld közepén (vers)	251
ZULAUF HENRIK: A megtérés és az új élet.	252—261
KÁDÁR (KLIMENT) GYULA: Magvetőt vár a föld (vers)	261
ORAVALA ÁGOST: Parasztproféta. (Regény). Fordí- totta: br. Podmaniczky Pál (I)	262—277
A JÖVENDŐ KOHÓI. (Konferenciai beszámolók)	278—283
KRÓNIKA	284
KÖNYV, FOLYÓIRAT	285—287
THEOLOGUS ÉLET	288

SZERKESZTIK:

JAKUS IMRE, KÁDÁR GYULA, KEKEN ANDRÁS, URBÁN ERNŐ.

E M M A U S F E L É . . .

A FÁTYOL MÖGÖTT.*)

ÍRTA: CHRISTINANDA J. NELSON.

Akis füzet előszavában kéri Christananda az olvasókat, hogy mielőtt a könyvecskét olvassák, mondják el a következő imádságot:

«Istennek örök Igéje, csendesítsd le szívemet, és igazgasd gondolataimat, és nyisd meg mindjobban lelkem szemét, hogy megláthassam a Te titkaidat, és elmélkedhessem a Te teljességedről, és megismerjem a Te igazságodat, hogy szólni tudjak a Te világosságodról a vak világnak, a mi Urunk, a Jézus Krisztus által, Ámen.»

Azt írja továbbá: A csend az a légkör és birodalom, ahol a belső gondolatok fejlődnek és virulnak. Ilyenkor semmi sem fojthatja el az Örökkévaló Lélek halk szavát. Csendes kamrájában nagyobb figyelemmel fordulhat a komoly hívó a Lélek kijelentései felé. — Csendesítsd le előbb szívedet és légy csendben, míg meghallod saját szíved dobogását és akkor lépj be a Lélek jelenlétének teljességébe.

I. FOGSÁG, DE MÉGIS MENNYORSZÁG.

Kérlek azért titeket én, aki fogoly vagyok az Urban, hogy járjatok úgy, mint illik elhivatástokhoz, mellyel elhivattatok. Efez. 4:1.

En Christo. A Krisztusban! Belső valóság ez az én számomra elmélyedésem csendjében. Legyünk azzal tisztában, hogy ez nem képzelődés. Nem valami magától értetődő, kényelmes vallási feltevés. Nem filozófia, hanem *tapasztalás*: mert a filozófia a bölcsesség barátjává tesz, ahogy maga a szó is mutatja, a tapasztalás ellenben Isten barátjává tesz a Krisztusban. S ez a viszony teljes és örökös tapasztalássá lesz.

Keresztyén vagyok, fogoly a Krisztusban. Ezt tudom és ez a tudat kielégít a legmesszebb menő mértékig. Ha belépek Szt. Pál lelki életébe és tapasztalásainak a világába, szemlélem a lelke mélyén átélt bensőséges örömeinek és tapasztalatainak dicsőségét. A görög kifejezés: En Christó, nem fordítható úgy, mint Efezus 3, 1.-ben: birtokviszonnal. Nem: a Krisztus foglya, hanem: *fogoly a Krisztusban!* A fogoly nem szabad. Nem tehet testi kívánságai, szélségei és képzeletének szüleményei szerint, köti a törvény. Van más, aki ki és be vezetgeti. A lánc, amelyik fogva tartja, valaki másnak a kezében van. Tarzusi Saul szabad volt, de Isten teljes realitása nem jelentett az ő számára semmit, mert Krisztus semmi sem volt még néki és a saját kívánságait akarta véghez vinni. Azonban meghódította és foglyul ejtette őt a dicsőség Ura, a Mindenható Isten s most Szt. Pál egy új légkörbe lép bele: a tökéletesség, az élet, a világosság és dicsőség s egyéb, a Szentlélekre tartozó dolgok légkörébe.

*) Christananda újabb magyarországi útján ismét sokak érdeklődését keltette fel. Ez alkalomból közöljük «Behind the veil» c. elterjedt füzetében lévő, angol eredetiből lapunk számára fordított elmélkedéseit.

A teljességet látja meg, a teljességről tesz bizonyosságot mindabban, ami Istenre vonatkozik, szóban és tettben egyaránt.

En is ilyen bebocsáttatást nyertem az élet legbensőbb körébe. Rám nézve többet és mélyebbet jelent ez, mint a keresztyén élet átlagos színvonala vagy épen, mint egy soha nem fejlődő lelki élet. Örökké dicsekszem azzal, hogy fogoly vagyok az Úrban. «Én vagyok az ajtó.» Mondja Ő. Olyan út, amely befelé vezet és sohasem kifelé. Testem, értelmem, lelkem, mind ott benn vannak és én nem félek a gonosztól, mert fogoly vagyok a Krisztusban és Őbenne teljes lett az én életem. Van ajtó, hogy belépjek rajta. Ösvényem, amelyen járjak. Világosságom, amely bevilágítsa ösvényemet. Igazságom, hogy támogasson az úton, vizem, hogy elevenítsen és üdítsen, élelmem, hogy tápláljon, és életem, hogy állandóan hordozzon. Az Úr jelenti mindezt a számomra, mert én fogoly vagyok Benne.

A nem-keresztyén aszkéta, a morális alapon álló misztikus vagy az emberi fogalmak szerinti «jó ember» ide-oda tapogatózik és kívül keresi a tökéletesedést. Talán komolyan veszi a dolgot, küzd érte, de sajnos nem talált bebocsáttatást a belső körbe, mert még nem látta meg az Ajtót. Nézem az emberi jólétre irányuló különféle mozgalmakat, különféle vallásokat, istentiszteleti módokat, minden fennkölt kultúrájukkal, egyéneket, kik természeti és természetfeletti lehetőségekkel dicsekednek, mégis, Krisztuson kívül lévén, mit ismertek meg Isten láthatatlan tökéletességéből? Nincs különbség a palota belseje és külseje között? Nincs különbség a virág belseje és külseje között? Ugyanígy világot jelentő különbség van a Krisztuson kívül és belül való élet között. Az előbbi *tudás*, az utóbbi *tapasztalás*. Nem szerettem a testi szabadságot, ha tudom azt, hogy a nagy Galileai meghódított. Nem futhatok el Előle, kényem-kedvem szerint, hogy aztán csak úgy rendszertelenül vissza-visszatérjek Hozzá azzal a szándékkal, hogy imádjam Őt egy kápolnában vagy templomban vagy üres imamormolásban mozgassam az ajkamat. Mi a különbség akkor közöttem és azok között, kik *őszintén* imádják a bálványokat, képeket s utána azt teszik, ami jólesik nekik s aztán megint visszatérnek bálványaikhoz? Az igazi keresztyén velem együtt *fogoly* az Úrban s szüntelen magasztalja az Úrnak *teljes* győzelmét. Ideig való, változó, komor környezetemet a világosságok Urában való dicsőséges maradásra cseréltem. A helyett, hogy menekülnék az Őbenne való élettől, belé vetettem magamat az Ő örökkévaló ereje által magába az életbe, Krisztusba. A helyett, hogy egy-egy futó fénysugarat akarnék elfogni, a teljes fény kellős közepébe állok. A helyett, hogy hangya módra a felületen mászkálnék, látom a belső ember mélyebb megvilágosítását. És a helyett, hogy kielégítene a tudomány lidércfénye, — hisz' mindig csalóka látszat és kiábrándulás kíséri az ilyen önmagunkkal való elteltiséget, — Krisztusban mindent megtaláltam: a valóságot, az erőt és megtapasztalást. Sem bűnbánatom, sem vallássosságom alapján nem tudok, nem tudhatok és nem merészkedhetek belépni ebbe a belső körbe. De Ő, aki a szeretetnek tökéletessége, befogadott engem az Ő kegyelmes jótetszésébe. Ahogy néha az anya is fülénél fogva húzza vissza keblére elszaladt gyermekét, amint a tyúk szárnyai alá ragadja vissza csibéit, úgy ragadott meg az Úr is engemet az Ő szeretetének vonzó erejével és *teljesen* foglyul ejtett, hogy *teljesen* felhasználhasson. A hal a vízben él; a jégmadár ezt nem tudja megérteni, jöllehet les minden halra, amelyik kikukkant a vízből. Az ellenség csodálkozhatik azon, hogyan tud a hal megélni mindig a vízben, a légzés minden lehetősége nélkül, de a hal számára halált jelent a künti légréteg: künn a vízből tudjuk, hogy elpusztul. Megkérdezel egy keresztyént: «Hogy tudsz te

A MEGTÉRÉS ÉS AZ ÚJ ÉLET*)

ÍRTA: ZULAUF HENRIK.

AZ adott téma alapján szólnom kell megtérésről, a megtért ember új életéről és rá kell mutatnom a megtérés és az új élet közötti kapcsolatra.

Pál apostol azt írja a korinthusiaknak: «Én erőtlenség, félelem és nagy rettegés közt jelentem meg ti köztetek. És az én beszédem és az én prédikálásom nem emberi bölcseségnek hitető beszédiben állott, hanem léleknek és erőnek megmutatásában: Hogy a ti hitetek ne emberek bölcseségén, hanem Istennek erején nyugodjék.» (I. Kor. 2:3—5). Én is nem emberi filozófiát akarok nyújtani, hanem az Úr szavából és lelkem életéből szeretnék hozzatok szólni. Vajha lehetne ezen szólásom «erőnek megmutatása», szólás hitből hitre!...

A megtérés feltételezi a bűnt. Bűn és megtérés egymással korrespondáló fogalmak. A megtérés helyes értelmezése csak a bűn helyes értelmezése alapján lehetséges. Akik a bűnt objektíve, mint sacrális hatalmak rendjének a megzavarását ítélik meg, azok a megtérést is objektíve, mint a megzavart rendnek objektív cselekmények, ceremóniák útján való helyreállítását ítélik meg; az egyén érzülete nem játszik szerepet. Akik subjektíve, mint az isteni törvény szándékos áthágását fogják fel, azok a megtérésnek is subjektív, valláserkölcsi jelentőséget tulajdonítanak. Akik könnyedén kezelik a bűnt (a felvilágosodás kora), azok a megtérést sem veszik komolyan. Akik szerint a bűn mint nemlétező szemben áll a jóval, mint a létezővel, s az eredendő bűn az emberi természetnek csúnya megrágalmazása (Fichte); akik a bűnt mint a tökéletlen emberi természetet jellemzik, mely Ádám esetében akcióba lépett s Krisztusban elérte fejlődésének tökéletességét (realizmus kora); akik azt mondják, hogy a bűn fizikai betegség, tehát nemcsak hogy negatív, de egyáltalában semmiféle principium (Schelling, Böhme), — mindezeknél természetesen nem lehet szó bűntudatról, bűnézetről, és ezért nem is lehet szó bűnbánatról, megtérésről.

*) Előadás a klotildligeti lelkész-theologus konferencián.

Az evangéliumi világnézet szerint a bűn rettenetes valóság s mint ilyen valóban a megtérés előfeltétele.

De micsoda a bűn lényegileg? Midőn a bűn lényegét kutatom, vallási téren kell mozognom. A bűn elsősorban vallási fogalom: a bűn bizalmatlanság, kételkedés, hitetlenség Istennel való viszonyban. Gondoljunk az első ember bünesetére. Abban a pillanatban, amelyben Isten szava iránt kételkedés és bizalmatlanság jelentkezik szívében és több bizalommal van az ördög iránt, megindul a bűn útján. A bizalmatlanság, hitetlenség a bűnnek a szívében elrejtett oldala. Ha ez nyilvánvalóvá lesz az életben, mint Isten akaratának áthágása, akkor a bűn erkölcsi oldalát, a tettek bűnét látjuk magunk előtt. Hogy a bűn legmélyebb lényegében tényleg vallási mozzanat, azt — melleleg megjegyezve — az is mutatja, hogy hit és nem jócselekedetek által igazulunk meg, tehát a bűn nem rosszcselekedet, hanem hitetlenség.

A bűnnek ilyenén meghatározásából következik, hogy a megtérés hitre-jutás, — «per fidem convertimur» —, vallási értelemben az a momentum, amikor az ember az Istentől való távollétéből eljut az Istenhez, azaz a Krisztushoz, mert Isten a Krisztusban érhető el; erkölcsi értelemben negative: mikor elfordul a gonosztól, positive: mikor oda fordul a jóhoz. A kettő nem ugyanaz. Ez lejátszódhatik tisztán az ember benső lelki világában, — akkor bűnbánat (Busse); de mikor az a külső életfolyásban is megnyilvánul, amikor, hogy úgy mondjam, külső életalakot ölt, akkor megtérés. A tékozló fiú életében a bűn vallási oldala: bizalmatlan atyjával szemben, leválik mintegy annak szívéből, elválásra határozza el magát; erkölcsi oldala: elmegy az atyai házból. Mikor aztán az idegenben, távol atyjától, nyomorának érzetében, «magába száll», gondol szülőjére és elhatározza, hogy haza tér, mert ott jó lesz néki: ez bűnbánat. Mikor pedig «felkelvén elmegy» s atya előtt leborul és beszél, beszél szíve mélyéből: ez megtérés.

Ama megállapításban, hogy a megtérés lényegileg hitre-jutás, már benne van a felelet arra a kérdésre: hogyan jut el valaki a megtérésre? Kinek a munkája a megtérés? Azé, akié a hit: Istené. A megtérés Isten teremő cselekedete. Isten hirdetteti Igéjét: törvényt és evangéliumot egyaránt. Az Igében jó a Szentlélek, hívogat, hívogat, isteni erőt kínál és munkál. A törvényben felfedi az ember előtt bűnének és nyomorúságának állapotát távol az Úrtól és hirdeti az Úr haragját. Ezáltal félelmet kelt a szívekben, mely kétségbe ejtene, ha a Szentlélek az evangéliumban nem hirdetné egyuttal az Úr bűnbocsátó, megváltó kegyelmét és szere-

tetét, amely vigasztal, az Úrhoz von, diadalmaskodik, és nem munkálná egyben a hitet, mely a kegyelmet megragadja. Félelem menekvésre késztet, szeretet vonz, meglágyít, legyőz, bűnbánatra indít, az atyai ház utáni vágyat ébreszt, az oda való visszatérésre irányuló komoly elhatározást érlel és ezen elhatározást — a kegyelembe és szeretetbe vetett reménységgel, bizalommal, bizonyossággal eltelve, önmagát teljesen feladva, azaz hittel meg is valósítja. A benső *μετάνοια* megváltozott életet is kíván: a megtérés az új életútnak mintegy kapuja avagy első lépése.

Ha a megtérés Isten teremtő cselekedete, ahogyan a Formula Concordia is mondja: «ante conversionem hominis duae tantum efficientes causae (ad conversionem efficaces), nimirum Spiritus Sanctus et verbum Dei, quod est instrumentum Spiritus Sancti, quo conversionem hominis efficit», — akkor az ember mint pusztán «subjektum convertendum» miként felelős a megtéréséért? Ugy, hogy tőle függ, vajjon elfogadja-e ezt a kegyelmet, mely megtérést munkál, avagy elutasítja. Az első esetben, amikor az ember ezt a kegyelmet elfogadja, ez a kegyelem elvégzi benne a maga munkáját, tőle, minden emberi erejétől függetlenül, úgyhogy az embernek semmi része és érdeme nincs benne. Viszont az utóbbi esetben, amikor az ember nem fogadja el a kegyelmet és ez nem munkálkodhatik benne, az ember oka annak, hogy a kegyelem nem végezheti el benne a munkáját. Hiszen így érthető csak meg, hogy az Úr egyes városoknak szemrehányást tesz azért, mivel nem tértek meg (Máté 11:20—25.) és megjósolja, hogy Jeruzsálem elpusztul, mivel nem akarta Őt befogadni (Máté 23:37).

Valahányszor az Úr cselekszik valamit az emberrel, teremtőleg belenyúl az ember életébe, ez az ember megél valamit. A megtérés is, mint Isten cselekedete, nagyszerű élménye az embernek: megéli az Istent, az Istennek az Úr Jézus Krisztusban való kegyelmét és szeretetét. Nevezzük bár a megtérést pszichológiai élménynek, de nem olyan pszichológiai élmény az, amely a többi lelki élmény mellett haladna, azoktól elválasztható volna, hanem a megtérés alapélmény, amaz élmény, mellyel a megtért ember élete új fundamentumra helyeztetik. A megtérés: újjászületés, új életnek kezdete.

A megtérésnek alapélmény-jellegéből következik, hogy az lényegileg nem az értelem dolga, amint azt pl. Barth is állítja, amikor azt mondja, hogy az értelemben játszódik le az a folyamat, amely új életre vezet, s hogy nem tudunk semmit sem cselekedni gondolkodás nélkül (Vom christlichen Leben, 37. lap), mintha tehát a lelki élet középpontjában az értelem állna. A nél-

kül, hogy antiintellektualista volnék, kifejezést óhajtok adni ama meggyőződésemnek, hogy az evangélium megvilágításában a megtérés az egész lelki világunkat érinti és tulajdonképpen öntudatunknak, azaz énünknek, lelki életünk reális és tapasztalati közép-pontjának és egysége biztosítójának a megtérése. Két tényre kívánok itt hivatkozni: 1. tény az, hogy az újszövetség a *μετάνοια*-val kapcsolatban a cselekedetre helyezi a hangsúlyt, amikor pl. a «holt cselekedetekből való *μετάνοια*-ról» (Héber 6: 1.), vagy *μετάνοια εἰς σωτηρίαν*-ról (2. Kor. 7, 10.) szól, ami szintén cselekedetre utal, mert hiszen gondolkodás vagy szógyártás nem vezet el az üdvösségre, hanem Isten akarátának cselekvése (Máté 7: 21.). A cselekedet pedig úgy jön létre, hogy az értelem fizikai vagy fiziológiai ingereket érzetökké vagy képzetökké feldolgozva, ezekkel megindítja az érzést, ha nem szüli is azt — tulajdonképpen az öntudatnak ama sajátságos természete szüli az érzést, amelynél fogva a maga alkotásai, a szemléletek vagy képzetek öröme vagy fájdalomra hangolják azt (Böhm Károly) —; az öntudat az érzésnek vagy ura marad vagy nem. Ha ura marad, akkor képes vele szemben öntudatos állásfoglalásra; ez az akarat. A céltudatos akarat az akarat. Ha ez az önelhatározás a külső világban megvalósul, akkor létrejött a cselekedet. A cselekedetnek ezen röviden vázolt lelki folyamata is világosan mutatja, hogy a megtérés nem a lélek három fő megnyilatkozási módjának akár az egyikét, akár a másikat érinti, hanem a léleknek, az öntudatnak, az énnek a megtérése. 2. Igaz az, hogy Pál apostol Róma 12: 2-ben és Efezus 4: 23-ban a *νοῦς* megújulásáról beszél, azonban a *νοῦς* szótári jelentése nemcsak ész, hanem érzület és lelkület is. Úgyhogy pl. Luther Efezus 4: 23-ban a *νοῦς* szót «Gemüt»-tel fordítja. Ez is megerősíti előbb kifejtett nézetemet.

A megtérés lelki élménye éppen mint lelki élmény, individuális élmény. Nem egyforma, nem sablonszerű. Hol csendes, mint a lassan hömpölygő ár, hol orkánszerű, mely pillanat alatt keresztültör. Megtörténte hol percnyi pontossággal megjelölhető, hol bizonytalan az időpontja. Egy azonban mindig bizonyos: a megtért ember tudja, hogy megtért. Mikor, mi módon — nem fontos! S az is bizonyos, hogy megtérni csak egyszer lehet: egyszer jön el az a nagy pillanat, melyben látjuk, felismerjük, hogy mi vagyunk és az Úrban mi a rendeltetésünk; érezzük, hogy az Úr szeretete vonz minket magához; elhatározzuk, hogy megyünk és — megyünk is. Azt mondjuk az Úrnak: Ime itt vagyok, engedelmeskedem, tégy velem akaratod szerint! Ez az egy és első pillanat, a mi megtérésünk. S ha megtörtént, megtörtént egyszer-

smindenkorra. Elég egyszer. Kétszer nem is lehet. Nem is kell. Nem azért, mintha a megtérés büntelenné tehetne bennünket, — a megtért ember sem perfekt, hanem bűnös s éppen ő szenved legjobban bűneinek súlya alatt — de azért, mert egyszer jöhet csak el ez az egy pillanat. Tehát nem megtérés, hanem bűnbánat, benső *μετένοια* az, amire szükségünk van minden nap, állandóan. Ezt kívánja Luther első tétele is ott a Wittembergi vártemplom ajtaján. Mert a megtérés *conversio* ugyan, de nem fizikai: test test marad, eredendő bűn eredendő bűn marad és a környezet is megmarad a megtérés után is minden kísértésével, és az újonnan megalapozott életbe is beleköt, sőt csak most köt bele igazán, mert most van a Sátánnak féltetni valója. Tehát egyszer megtérni: ez életfeltétel, de naponta állandóan bűnbánatot gyakorolni!

Az a tény, hogy a megtérés Istennek cselekedete és individuális lelki élmény, evidenssé teszi minden emberi módszerkeresés és módszeralkalmazás hiábavalóságát. Nincs megtérési szabály és módszer. Van az Úr megmentő akarata és az embernek ezen akarattal szembeni állásfoglalása. Ha ez az állásfoglalás igenlő, akkor valóság lesz: «Mindenre van erőm», és akkor teremnek a megtérés gyümölcsei az ember életfáján.

A megtért ember tehát új teremtés. Újjászületett, új élete van, adatott néki; nem új fizikai élet ez, hanem eddigi fizikai életében egy felülről, az Úrtól, a Lélektől való, a Lélek által vezérelt élet. A fizikai élettől elütő, egészen más, önálló élet, de szerves kapcsolatba lépett amazzal. Mint a vad olajfa a szelid olajfával (Róma 11). A Krisztus élete ez az emberben: Élek én, de többé nem én, hanem él bennem a Krisztus (Galácia 2: 20). De nem úgy, hogy én, az ember, Krisztus lettem, vagy hogy Krisztus az én-em lett maradék nélkül. Nem úgy, ahogyan Meister Eckhart hitte, hogy t. i. az ember teljesen feladja önmagát, nincs többé saját akarata, e teljes «szegénységben» születik meg benne az Isten Fia, él benne az Isten Fia — ő, az ember. Hogy Isten emberré lett és így az ember Istenné lett! Nem így van Krisztus az emberben. Krisztus nem én vagyok és én nem vagyok Krisztus. A Krisztus más és én más vagyok. Ő Isten, én ember. De a Krisztus bennem. Distancia van kettőnk között és mégis — egyek vagyunk. Nem fizikailag, hanem a hitben. Így él Krisztus az én életemben — ha megtértem. Így él Krisztus a te életedben, ha megtértél, ha megtérsz. Micsoda boldog reménység! Valóság!

A megtért ember új élete tökéletes, de nem teljes élet. Pál apostol a korinthusiakat tökéleteseknek (I. Kor. 2: 6) s egyben a Krisztusban kisdedeknek (I. Kor. 3: 1) mondja. A normális

újszülött gyermek is tökéletes ember: mindene megvan, ami őt emberré teszi s más teremtményektől megkülönbözteti, csak még nem teljes ember, még fejlődnie, növekednie kell, teljességre kell jutnia. Így van a megtért ember is. Istennek épülete ő, mely azonban még mindig kiépítendő. Vetemény ő, melynek öntözésre van szüksége, hogy növekedjék. Gyermek ő, kinek tejitalra van még szüksége, de majd, majd kemény eledelt is ehetik, ha megnőtt. Meg kell nőnie. Meg fog nőni. Teljességre fog jutni.

A megtért, újszülött ember tökéletessége abban áll, hogy élete minden vonatkozásban, külső és benső vonatkozásban, a Krisztus Lelkének engedelmeskedve, a Krisztus ábrázatát mutatja (Kolossé 1:28). Ezen tökéletesség a földi életben teljességre soha nem jut (Filip. 3:15, I. Kor. 13:10), csak a halál után, a test levetése után (I. János 3:2.: «Ha megjelenik, *ὁμοιοὶ αὐτῷ εἶσόμεθα*: hasonlókká leszünk Őhöz»; Róma 8:17; I. Kor. 15:35...). Teljes azonban csak az lesz és lehet a halál után, ami a halál előtt a teljesség lehetőségét, a tökéletességet magában hordja. Engedjük hát, hogy az Úr elkezdje és folytassa bennünk a tökéletességet, hogy teljességre elvezethessen! «Térjete meg és higyjete!» (Márk 1:15). Fogadjátok el az Úr kezéből a megtérést és a hitet, hogy így a megszentelődést is adhasa!

Mit jelent gyakorlati szempontból a keresztyén tökéletesség? Mit jelent ez: Az újjászületett ember élete a Krisztus ábrázatát mutatja? Ez azt jelenti, hogy az újjászületett ember kétféle viszonyban: az Istenhez és a bűnhöz való viszonyban a Krisztus mellett áll; azon az alapon áll, amelyen a Krisztus; azt az álláspontot foglalja el, amelyet a Krisztus. Az Istenhez való viszonyt illetőleg ez azt jelenti, hogy az újjászületett ember Isten gyermekének tudja magát. Isten Lelke szülte őt újjá; Isten Lelke hordozza, táplálja, vezérli napról-napra, mint édesanya szeretett gyermekét, pedig: «Kiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiainak mondatnak» (Róma 8:14.). Ha pedig Isten fiának tudja magát, akkor Istenben az ő édesatyját tudja. Ha a mindenható Isten az ő Atyja, akkor minden időben, minden körülmények között minden bizodalma az ő mennyei Atyja. Önbizalomról nem lehet már szó és semmiféle teremtményben nem bízik már. Bizodalma az Úr. Félelmet többé nem ismer, mert bizodalma az Úr. A Krisztus ábrázatját mutatja, Krisztus pedig azt mondja: «Atyám, legyen meg a Te akaratod!» és: «Atyám, a Te kezedbe ajánlom az én lelkemet!» Krisztus minden bizodalma az Ő mennyei Atyja volt. Pál apostol a Krisztus ábrázatát mutatta abban a bizodalomban,

amellyel megelégedett. Teljesen megelégedett az Atya kegyelmével, hogy legyen erő az ő erőtelenségében, élet az ő halálában. Luther a Krisztus ábrázatát mutatta abban a gyermeki bizodalomban, melyet a megfeszített Úr Jézus Krisztus sebeinek forrása ömlesztett eltikkadt, kétségbeesett lelkébe s amelyben azt mondotta: «Ha az Isten azt parancsolná, hogy naspolyát egyem, azt is megtenném, mert bízva-bízom abban, hogy az is üdvömre szolgálna.» Krisztus ábrázatát mutatta abban a bizodalomban, amellyel halála percében elszálló lelkét hűséges Ura kegyelmébe ajánlotta. — Ifjú testvérem, nem bírom tovább elhallgatni szívem kérdését: «Te kibe vetted minden bizodalmodat? Isten Lelkét hallod-e, érzed-e, amint súgja: Atya! Atyád Ó!?» Aki Istenben Atyját látja, az Óhoz fordul, Óhoz kiált szükségében, Ónéki önti ki szívét, Ótőle fogad el vigaszt, Ótőle kér tanácsot, irányelvet, biztatást, erőt: Az Isten gyermeke imaéletet él (Róma 8:15). Az imaélet szükségképpen folyománya az istenfiúságnak és éppen ezért világos, félreismerhetetlen kritériuma is. Én ebben a pillanatban érzem és tudom, hogy itt is, ott is imádkoznak értem Istennek gyermekei! S ismét kérdelem: nézz bele életedbe, akármilyen barátok, akármilyen viszonyok, akármilyen értékek vagy haszontalanságok vagy hiúságok találhatnak is abban, nézz bele s valljad meg őszintén önmagad előtt: van-e imaéleted és milyen az? Ha nincs imaéleted, tudd meg, hogy ha mindjárt evangélikus teológus vagy is, ördög fia lehetsz csak, mert akinek nincsen imaélete, annak nincs menygyei Atyja, annak pedig — minthogy senki atya nélkül nem lehet — az ördög az atyja, mert Jézus csak erről a két atyjáról tud (János 8:42—44). — Aki istenfiú, az Atyjának lényegéből való: Isten irgalmas, ő is az; Isten hű, ő is az; Isten szent, ő is az. Pál teológiája szerint ez a lényegátvitel a hit által történik és valláserkölcsi birtok, — mintegy az adoptált gyermek birtoka, — «igazságul tulajdonítás»; míg a jánosi teológia substantialis lényegátvitelről, megigazításról tud; Istentől való fogamzásról, ami az Isten valláserkölcsi életszférájában való levést és maradást jelenti. Luther ezt a kettőt összekötötte. Természetes is, hiszen a hit annyira egész lényünkbe vág, hogy nem állhat a mellett vagy a felett, hanem azt átfogja, áthatja. És most: a ti lényetek mit és mennyit mutat Isten-Atyátok lényegéből? A hitetek, a megigazulások, az újjászületések, a megtérések után érdeklődik ez a kérdés. Nem kíváncsian, nem indiscreten, nem tolakodón: testvéreim, csupán krisztusi szeretettel. Másutt, esetleg teológiai körötökben, talán a kávéházban, talán a színházban, talán ifjúsági táborozások alkalmával, talán némely lelkészi parochián, amikor suppli-

káltak, más iránt érdeklődnek az emberek: tudtok-e magyarul, tudtok-e kártyázni, tudtok-e sportot üzni, tudtok-e táncolni és a többit nem kívánom már szóvá tenni. Itt, a «Fébé»-konferencián ez a kérdés: Mit mutat lényetek Atyátokéból? Mutatja-e a Krisztus ábrázatát? Ama Krisztusét, aki az Atya dicsőségének visszatükröződése és valóságának a képmása.

Sajátságos azonban, hogy ha az ember a Krisztus ábrázatát akarja mutatni, akkor neki magának voltaképpen el kell tűnnie, különben önmagát mutatja. Ami pedig őt eltünteti, az a szeretet. A Krisztus szeretete benne. Szeretnie kell. Kell, nem parancsból, hanem lényéből kifolyólag. Nem tehet mást. A Szeretet szeret általa. Szereti a Krisztust. Ővé minden gondolata, tette, engedelmessége (János 8: 42). Visszfénye, echója ő az Úr nagy szeretetének, mely állandóan belé árad. Szereti embertársát azzal a szeretettel, amely a kereszttel lát mindeneket: A Krisztus mindeneket meg akart váltani s mindenekért ontotta véréit, mert mindeneket szeretett. (I. János 3: 14, 2: 9—10, 4: 8.) Szereti még ellenségét is (Máté 5: 44—45, 48: «Szeressétek ellenségeiteket... hogy legyetek a ti mennyei Atyátok fiai»). Tehát az én teljesen az ő, az embertársam szolgálatában áll, mert az Úr szolgálatában áll. Milyen a ti szeretetetek, ifjú testvéreim? Van-e? Krisztusi-e az? Istent és embert szerettek-e vele?

Krisztus bűnt nem cselekedett s aki a Krisztus ábrázatát mutatja, az nem vétkezhetik; az nem vétkezhetik (I. János 3: 9—10, 5: 18, 3: 6, I. Péter 1: 23, Róma 6: 14, Galácia 5: 24); nem a perfectionizmus értelmében, hanem olyan értelemben, hogy nem keresi a bűnt, nincs öröme benne, nem élvezettel cselekszi azt. Győzött a bűn felett és ha cselekszi is, nagy küzdelmek, lelki tusák, bűnbánat, könnyhullatás járnak vele. A Krisztus Lelke által ilyen módon megszentelt élet minden mozzanata a Krisztus ábrázatának egy-egy pontját jelenteti meg. Nem minden pont jelenik meg tisztán: van elmosódott, elfestett, bemocskolt pont is, de alapjában mégis a Krisztus ábrázata az, és a cél az, hogy ez a Krisztus-ábrázat minél tisztábban és hívebben jelenjék meg. És hú az Úr!... Király Ó! És minket is mindinkább igazi királyokká tehet. Akar tenni. És tesz. Nem az ó-emberünk tesz azzá: az ó-emberünknek sem bölcsesége, sem ismerete, sem szeretete, sem fantáziája, sem semmije, hanem a föltámadt Krisztus élete, — ha megfeszítettvén Vele, fel is támadunk Vele; ha fel is támasztatjuk magunkat; ha nem gondoskodunk arról, hogy bebalzsamoztassuk magunkat örök sírbanmaradás céljából. Testvéreim, elmondhatjátok-e magatokról: «Akik a Krisztuséi, megfeszítették a testet indulataival és ki-

vánságaival?» Ott van a súlypont: az indulatok, kívánságok, érzések világában, mint a tettek kohójában. Áll-e ott a kereszt? Van-e ott halál és feltámadás? Ott van-e Krisztus ábrázata? Hogy azután a gondolatok, elhatározások és cselekedetek világában is ott legyen!

Krisztus szegény volt: Nem volt fejét hová hajtania. És ég és föld Ura volt. Aki a Krisztust ábrázolja, az szegény-gazdag. Nincs semmije, csak sáfár; de Isten titkainak a sáfára. Nincs semmije, de mindennel bíró, sokakat gazdagító (II. Kor. 6:10). Küzdő, szenvedő, ostorozott, megöletett, de engedelmes, tűrő, élő és — életet ábrázoló! Senki, de az Úr gyermeke. — Szegény vagy-e és gazdag? Senki, de az Úr gyermeke?

A Krisztus ábrázatát mutatni azaz új életet élni, azt is jelenti, hogy hordozzuk a keresztet. Hogy fogságba megyünk. Hogy szenvedünk. Mindezt bizalommal, el nem változó, szinte dacoló hittel. «Mégis, mégis Uram! Nem értelek; nagyon fáj; elviselhetetlen; nem bírok élni; gyűlölet... szeretet: egyaránt olyan nehéz; nem bírok élni, de — mégis Uram!» Igy szenvedett Krisztus. — Mindenfajta szenvedés a Golgothára vezet. Krisztus keresztje is ott ért véget. Ott került le a vállról; ott övezte a glória fénye. Hol van és hova visz a te kereszted téged? Krisztusd kell ábrázolnod! A golgothai kereszt alá!

A Krisztus ábrázolásához az is hozzátartozik, hogy a kereszt-hordozó maga is keresztre feszítettessék. Krisztus is a kereszten függött. Oda kerül az énünk. Lelkünk minden megnyilatkozási módjával; testünk minden életmozzanatában. Kereszt a szívben, — szív a kereszten! — Mi van a te szívedben és hol van a te szíved? Oda a keresztre! «Feszítsd meg! Feszítsd meg! Hogy újat nyerj! Elvégeztetett! Keresztre szíveddel, hogy «elvégeztetett» legyen a te szíved számára is!

A Krisztus ábrázatát mutatni végül azt is jelenti, hogy hiszünk a Krisztusban és hitben egyesülünk vele, mint Megváltónkkal, Királyunkkal, Istenünkkel: mint a Krisztussal. «Mindaz, aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, Istentől született» (I. János 5:1). De ez a hit látszik; mutatja a Krisztus ábrázatát. Látszik, mint életbizonyosság és életbizonyosság (I. Kor. 4:9–13). — Testvérem, mit hiszel te Jézusról? Mit hiszel és mit fogsz róla hirdetni? Szólhat-e majd Ó általad híveidhez? Ó, a Krisztus, Aki azért Krisztus, mert feltámad és él. Ha nem támadt volna fel, nem élne és ha nem élne, nem volna Krisztus, csak Jézus. S mint ilyen, nem is volna, csak volt volna. Szólhat-e általad, mert szólhatott hozzád? Szólhatott hozzád úgy, hogy miközben hozzád szólt, beléd szállt? Benned van, benned él, mutatod ábrázatát. Mutatod? Óh, kérlek,

A PARASZTPRÓFÉTA.*)

(ÉLETRAJZI REGÉNY).

IRTA: ORAVALA ÁGOSTON.

A finn eredetiből fordította: Br. PODMANICZKY PÁL.

A VIRRADAT.

(I)

Már kora reggel útnak eredt Pál. Még este beletett egy darab fakéregből sütött kenyeret a tarisznyájába. Jókor kelt s kilopódzott a kunyhóból az udvarra. Riadtan, félve, neki-nekiiramodva sietett tova a mezei ösvényen az erdő mellett s hamarosan bevette magát az erdő sűrűjébe. Elkerülte az ösmert, a járt utakat, mert attól tartott, szembekerül valakivel s híre kerekedik, hogy útra kelt. Csak néhányszor pihent meg egy-egy útszéli dombocskán s falt valamit a tarisznyabeli halból meg kenyérből, hogy elverje az éhségét.

Olyan tűz lobogott a keblében, amely egyre hajtotta, hogy menjen, fusson megállás nélkül, menjen, meneküljön valami elől, akárhova érjen is, még ha meg sem találná is azt a kovácsot, aki felől hallott, akihez most igyekszik. Amikor estére Suonenjokiba ért és éjszakára bekéredzkedett egy magánosan álló erdei majorba, annyira el volt erőtlenedve, hogy alig állt a lábán és alig tudott felelni a majorbeliek kérdéseire.

Egyáltalában került minden hosszabb beszélgetést, sőt félt minden szembejövőtől s minden kérdéstől, amellyel megállították

*) Amint legutóbbi számunkban jeleztük, ezennel megkezdjük Oravala Ágoston «A parasztproféta» című regényének közlését. Ez a regény a finn s általában a skandináv keresztény irodalom egyik legfigyelemreméltóbb alkotása. Jelentőségét mutatja már az is, hogy eddig dán, svéd, — némileg rövidített kiadásban — német és eszt nyelven jelent meg fordítása. Tárnya az az ébredés, amely fordulópontot jelent a finn evang. egyház és a finn nemzet történetében s amelynek középpontjában a «parasztproféta» áll, egy egyszerű finn parasztember: Ruotsalainen Pál. Ő volt Istennek választott eszköze a racionalizmus hitetlenségének és egyéb tévelygéseknek leküzdésében. A magyar fordítás megjelenését finn testvéreink nagyon szívükön viselik. Gummerus, tamperei püspök, a jeles finn egyháztörténész nagy örömmel üdvözölte már magának a fordításnak a gondolatát is. Ingmann egyetemi professzor, aki két ízben volt Finnország miniszterelnöke s az érsekválasztáson eddig legtöbb szavazatot kapta, tehát e

útjában. Olybá tekintette magát, mintha valami gonosztévő volna, akit kergetnek s aki menti az életét üldözői elől. Ha kérdezték, hova való, mindig más helyet mondott. Egyszer azt mondta, Laukaa, másszor, hogy Rautalampi, végül, hogy Petäjävési a szülőfaluja. Mindig azt felelte, amit akkor épen legalkalmasabbnak látott.

Milyen keserves is az élete az utóbbi időkben! Reggeltől estig állnia kell a harcot kísértéseivel és saját rettenetes gondolataival. Olykor-olykor szinte úgy tetszik neki, mintha már rettegve ott állna a pokol kapujában s hasztalan keresne menedékhelyet. Miért is ment el újra meg újra Savorjärvice, noha már eltökélte magában, hogy nem megy oda! Miért is hallgatta meg újra meg újra Martikainen Jánost, noha már elégszer tapasztalta, hogy minél többször hallja, annál rosszabb lesz lelkének állapota, annál jobban megnehezül lelkiismeretének terhe!

De mennie kellett s hallgatnia, látnia azt az embert, amint a földön hempereg, tajtékot túr a szája s így hirdeti Isten ítéletét mindazoknak az istenteleneknek, akik nem akarnak bűnbánatot tenni s nem akarnak az élet útjára térni. Névszerint is megemlítette azokat, akik szapora léptekkel sietnek a romlás felé. Ettől úgy megrettentek némelyek, hogy végigvágódtak a padlón s ordítani kezdtek, mások meg azonmód ott hagyták a gyülekezetet s elrohantak.

Pálnak már jó ideje nem volt sem kedve, sem ereje a munkához: annyira hajtotta, szorongatta és égette bensejében a tűz. Az otthoniak nem értették, mi az, ha valakit földre görnyeszt lelkiismeretének terhe, körülnyaldossák a bűn lángjai s azzal a világos tudattal megy az útján, hogy az romlásba visz. Éjjel-nappal csak a körül forogtak gondolatai, mikép nyerhetné meg lelke üdvösségét s menekedhetnék meg a pokol tüzétől.

Olvasott, imádkozott s azon volt, hogy úgy éljen, ahogy azt

sorok írásakor talán már Finnország érseke és a kiváló pedagógus Pesonen Mátyás, aki 1928-ban elnöke volt a Budapesten tartott finn-ugor kongresszusnak, meleg érdeklődéssel álltak a fordítás ügye mellé. Ennek köszönhető, hogy a finn társadalmi és irodalmi élet egy jelentős szerve tekintélyes anyagi segítséggel teszi lehetővé a magyar fordításnak könyvalakban való megjelenését is. A regény szerzője nemcsak kiváló író, aki bámulatos megjelenítő erővel állítja elének Ruotsalainen Pál alakját, hanem kiváló tudós is, aki mélyreható tanulmányos kutatások alapján írta meg először életrajzban, majd pedig regényváltással mában a «parasztpróféta» életét. A helsinki egyetem hittudományi tanszék első sorban az életrajzi regényre volt tekintettel, amikor Oravalt a jövőre 1923-ban a theologia tiszteletbeli doktorának címével tüntette ki. Oravalt a jövőre a vihtii gyülekezet lelkipásztora.

Isten igéje tanítja és tanácsolja. Bűnbánattal elvetette mindazt, amiről lelkiismerete azt mondta, hogy bűn s kérte Isten bocsánatát s vívta a harcot bűnös gondolatai ellen. Asztalukon szüntelen nyitva volt a biblia, amelyet nagybátyja adott neki. Mellőle kelt föl, ha el kellett mennie valahova, mellé telepedett, ha hazatért a munkából, a faluból, a savojárvi összejövetelekről. De mindig csak az ítélet szavát hallotta belőle, a kegyelem igéje mintha egyre csak menekült volna előle s lelkére egyre ránehezedett az a tűzként égő, ijesztő sötétség.

Miért is kell neki így eltöltenie az életét? Miért kell neki másfajtnak lennie, mint a többi ember? Miért nincs része semmi örömben, miért nem élvezheti úgy az ifjúságát, mint mások a magukét? Újra meg újra meg kellett állnia az úton s föl kellett magában vetnie ezeket a kérdéseket.

Senki másnak nem kellett ilyen útra indulnia, mint ő neki s nem kellett ifjúságában ilyen nyomorúság terhét hordoznia. Egyáltalában helyesen cselekedett-e, hogy elindult, elindult s egy szót sem szólt senkinek arról, hova megy, mi dologban jár. Még a nagybátyjának sem mondta meg, hogy útnak indul. Pedig a nagybátyja mindig pártját fogta s neki még Savojárvi telt látogatásairól is beszélhetett. Benne több hit és kegyesség volt, mint másokban. De néha még előtte sem önthette ki a szívét s nem mondhatta el neki sem, milyen az utóbbi időben az élete és lelkének állapota.

Időről időre fülébe csendült Martikainen János bántó, metsző beszéde. Hallotta, amint hangja leereszkedik, fölemelkedik, majd mindinkább beteges, panaszos rikácsolássá torzul, mire az asszonyok ríni kezdenek az ajtó mellett s elalélnak. S mégis szívesebben hallgatta Martikaint, mint Lustigot, aki mostanában már-már fölébredt lelkek vezetőjeként kezdett szerepelni s összejöveteleket kezdett tartani Savojárvi és Ollikkalában. Lustig beszéde mindig csak amolyan fölületes fecsegés volt, az üdvösség útját úgy tűntette föl, mintha valami könnyű s vidám dolog volna az azon való járás, mintha az egész dolog csak amolyan játék lenne, amelyet kedve szerint forgathat az ember. Ez a beszéd nem is juttatta el lelkiismeretét a békességre, sem a halál félelmét nem úzte ki szívéből.

Suomenjokiban kérdezősködött a kovácsmester és a hozzá hiteltelítő út felől, de senki emberfia nem tudta útba igazítani. Erre jelenését a jeles finn eglepte a kétség, hogy egyáltalában van-e célja az útjának. nak a gondolat, mire meg-megállt az úton és töprengéseibe mélyedt. miniszterelnöke valahol, valami úton-módon vigasztalást találja! Otthon

lt maradása, mert már nem győzte hallgatni az édes

apja káromkodását és szitkozódását, a falubeli gyermekek csúfolódó beszédeit. Hiszen jó ideje már, hogy nem is nevezik becsületes nevén. Mintha ő maga volna az oka annak, hogy olyan, amilyen, olyan komor, fejét lehorgasztó, magának való. Most már otthon is, meg a faluban is «Szelekóty Pál» a neve. A kis gyermekek is így csúfolják, ha elmegy mellettük.

Az útravaló már elfogyott tarisznyájából s koldulni volt kénytelen valami ennivalót. De jó volt ez arra, hogy megalázza, amint sok egyéb is megalázta útközben. Mert ő bizony még nem alázkodott meg bűnei miatt úgy, ahogy Martikainen János és mások megalázkodtak Savojärviben, akik fölriadtak bűneikből a lelki ébredésnek abban a nagy esztendejében. Milyen boldogok is voltak azok, akik valósággal fölébredtek, akik tudhatták ezt s akiknek bizonyosságuk volt e felől! Mert bizonyosságuk volt felőle: elnyerték Isten Lelkének biznyságtetését és zálogát. Némelyek elragadtatva látomásokat láttak, nyelveken szóltak és prédikáltak. Csak ő egymaga maradt távol Istentől, reménység nélkül, világosság nélkül, öröm nélkül.

Mintha alva járna, úgy ért el egy este a kovács házához, annak a Högman kovácsnak a házához, aki felől hallott, aki felől kérdezősködött s akiről már nem is remélte, hogy megtalálja. Ez volt itt a háza, a domb alján, a tó partján, egy kövekkel teli mező közepén. A tűz ki-kicsapott a kovácsműhely kéményéből és a fujtatók nehézkes szuszogása messzire kihallatszott az útra.

Itt találja tehát meg azt, amit keres: a világosságot, a békeséget, az élet útja felől való igaz tanítást? Itt gördül végre le lelki ismeretéről a teher és virrad föl lelkében a sötétség után a nappal? Ha igen, akkor miért van különben is bátortalan reménysége, várakozása most végkép elfogyatkozóban?

Erejfogyottan, senkit sem kérdezve leroskadt a kovácsműhely küszöbére. Háttal nekidőlt az ajtófélfának s majd az útra tekintett, amelyen jött, majd pedig a kovácsra. Közben föl-fölemelte s odább tette egyik lábát, aztán a másikat is. Úgy érezte, hogy a lábai még egyszer olyan nehezek, mint azelőtt. Egy szót sem szólt, nem is gondolkozott, csak maga elé bámult. A kovács háttal volt felé fordulva, a parazsat összelapátolta egy halomba, majd kétszer-háromszor megnyomta a fujtatót és új lángra gerjesztette a tüzet. A tűz sistergett és pattogott, mintha minden erejét a mester arcába akarná köpni. Az csak akkor fordult meg, amikor végzett a vassal és visszatette újra a parázs közé. A fujtatót még egyre taposta lassan, de bizonytalan, szomorú tekintettel már odafordult a jövevény felé.

— Alighanem máshová való vagy, amint látom. S ugyan hová való? — kezdte a beszédet a kovács egy kis idő múlva s közben újra munkába vette a vasat és óvatosan forgatta. Jó vagy rossz dologban jársz-e?

— A lelkem ügye készítetett rá, hogy útnak induljak, — felelt Pál félénken, elfogódottan, mintegy a saját hangjától megrettenve. Hosszú útra kellett indulnom, mert ott, ahol lakom, a közelben sehohsem találtam békességet.

— Ott a közelben nem találtál békességet... Talán az Isten ott, ahonnan jöttél, nem ugyanaz, aki itt?

— Az, ugyanaz, de amikor nem ösmerem, nem tudom úgy megragadni, hogy részem legyen benne.

— Nem ösmered, nem találod meg, semmit sem kapsz tőle, mert nem keresed igaz lélekkel, nem közeledel az élet Ura felé. A békétlenség és a félelem azoknak az ismertetőjele, akik csak félig ébredtek föl a bűn álmából.

S azzal a kovácsmester olyat ütött kalapácsával az üllőre, mintha bele akarná verni a vasba azt, amit mondott. Majd egy darabig szótlanul állt s közben hol a munkáját, hol Pált nézte, aki sápadtan ült a küszöbön s akin látszott a fáradság.

— Bejárhatod a föld kerekességét s nem találod meg Isten kegyelmét, ha nem keresed úgy, ahogy keresned kell. Jön ide sokféle kereső ember, aki kérdezősködik a mennyországba vezető út felől, de a szívük mélye mégis érintetlen.

Igaz ez, ezt Pál maga is tudta. Még ő maga sem igazi kereső, még nem ébredt föl igazán s nem jutott el igazán bűneinek megismerésére. S mintha most valami kemény és súlyos teher nehezédnek rá és arra készítetné, hogy a tarisznyájára dőljön.

Elnézte, hogy a kovács mint oltja el a tüzet, rakja helyre a szerszámait s állítja a készre kovácsolt vasakat a tűzhely mellé.

— Úgy veszem észre, könnyű a tarisznyád, — mondta egy idő múlva a kovács, amikor kezébe vette a tarisznyát s elindult vele a szoba felé. Pál nehézkes léptekkel ment utána.

— Éhes a vendégünk. Adjunk neki legelőbb is valamit enni. Gyere, Margitka, köszönj szépen! — szolt a kovácsmester jókedvűen, a szobában forgolódva, a padokról egyet-mást félrerakva. — Még csak ilyen kicsinyke ez a lányka — Istennek tiszta gyermeke, — de azért már végigolvasta a bibliát. Ha fiúnak termett volna, bizony pap válnék belőle.

Szeretettel megsímogatta leánykája fejét s mintha maga is gyermek volna, úgy gügyögött hozzá.

— Énekelj nekünk valamit, kis leányom! Énekelj el Bunyan-nak azt az énekét!

S Margitka csengő gyermekhangon énekelni kezdett:

Látom ott a célt.
Bizton, hogy elérjem
Egyenest azért
Föl a meredélyen
Török fölfelé,
Föl a csúcs felé.

*

Az meg nem restül,
Kinek szeme látja,
Felhőn keresztül
Élet koronája
Amint biztat, hív
Mindenkit, ki hív.

— Majd erre a gyermekre is elkövetkeznek azok a szenvedések, amelyeket az énekszerző is megízlelt s amelyekből mi idősebbek is kivettük a magunk részét, elkövetkeznek reá, ha eljön az idejük, de akkor majd engedje, hogy az Úr keze vezesse. Milyen jó, hogy akkor tudni fogja azokat az énekeket, amelyekre szüksége lesz, — szólt a kovács s odaállította a gyermeket a két térde közé.

— Miért nem eszik az én vendégem? — kérdezte egyszersmind, látván, hogy Pál végzett az evéssel. — Ugyan mikor ettél utoljára? Talán még ma nem is?

Ott ültek a szoba félhomályában s elbeszélgettek Pál utazásáról s otthoni körülményeiről. A kovács hangja lágy, résztvevő színezetet kapott, szinte olyan gyermekesen gügyögővé vált, mint amikor a kis lányával beszélt.

— Tehát bibliát kaptál a nagybátyádtól s te el is olvastad a bibliádat, sőt már többször is végigolvastad... Titokzatos szó a biblia szava, amint titokzatos az az élet is, amelyet általa nyerünk. Fenn északon gyermekkoromban szorgalmasan olvasgatták az öregek a bibliát, de itt senkisémm olvassa. Itt a sötétség és a halál, hétköznapiság és nemtörődomség tartja fogva az embereket. S ha megkísérli is olykor-olykor valaki, hogy fölébredjen álmából, hamarosan visszaroskad előbbi állapotába. Mindenki azt reméli, hogy eljut a mennyországba, de senkisémm ismeri az odavezető utat.

Hiszen ő is odatörekszik, éjjel-nappal azon töpreng, milyen is lesz a halála, gondolta Pál, mialatt a kovács beszélt. Néha olyan közelinek látszott neki a halál, mintha mellette volna, mintha csak

a küszöb, csak az ajtó választaná el tőle. Gyakran reggelig virasztott s nem merete lehunyni a szemét. Akárhányszor elfogta munkaközben is a haláltól való félelem s arra készítette, hogy félbehagyja munkáját s hazarohanjon.

És Pál elkezdett beszélni lelke állapotáról, lelke gyötrelmes, szomorú állapotáról, lelke sötétségéről és bűneinek terhéről, amelyet évek óta rettegve hord. Elmondta, miként vívja a harcot bűnei ellen, miként szenvedett újra meg újra vereséget, mint járogatott Savojärvibe, hallgatta Martikainen Jánost is, Lustigot is egyaránt s egyiknél sem talált vigasztalást, békességet, mint olvasta a bibliát, de egyre csak az ítélet szavát hallotta ki belőle s a kárhozat iszonyata és a halál félelme tartotta fogva.

Mialatt beszélt, mintha megkönnyebbedett, mind jobban neki-bátorodott volna. Úgy érezte, mintha valami sötét tömlöcből szabadult volna s elmondott mindent, amit tapasztalt és érzett, azt is, milyen gondolatok foglalkoztatták útközben, micsoda harcot kellett vívnia azzal az iszonyatos kísértéssel, amikor szinte vágyakozó tekintettel pillantott föl egy-egy útszéli fának az ágára.

A kovácsmester csöndesen ült, fejét tenyerébe támasztva, merőn egy pontra szegezve tekintetét. Olykor-olykor azonban föltekintett s egy-egy szelíd szánakozó pillantást vetett vendégére.

— Föl kellett kerekednem! Magam sem tudom, hogyan jött rám ez a lelki kényszer... Ha a szív megnehezedik s a lelkiismeretnek nincsen békessége, az ember arra felé indul, ahol segítséget remél.

Pálon erőt vett a megindulás s egyszeriben csak reszketés fogta el. Még akart valamit mondani, de nem volt rá képes: torkán akadt a szó. Könyökét térdére támasztva, fejét tenyerébe hajtva vívta a harcot érzései ellen.

A kovács fölkelte. Mintha valami tennivalója akadt volna a szoba másik felében, aztán visszatért előbbi helyére.

— Mindez az Úr műve, noha a tapasztalatlan ember nehezen látja meg az ilyesmiben az Úr munkáját, — kezdte újra a kovács, amikor Pál megcsöndesedett. — Meghallottad az Úr hívó szavát, el is vetted a kegyelmet arra, hogy fölébredj a bűn álmából, de még nem jutottál el Krisztusnak igaz, szívedben való megösmérésére. S mivel ez hiányzik az életedből, hiányzik belőle minden egyéb is: a békesség és világosság és a Szent Lélek bizonyágtétele. Tudni tudod ugyan, ki az, aki segíthet rajtad, de a lelked még nem tapasztalta az ő segítségét. Neked ebben a megpróbáltatásban mindent le kellett vetköznöd, minden elvétetett tőled, ami a magadé, hogy el tudd venni az Úr ajándékait.

— De miképen nyerjem el ezeket, hogyan jussak el oda, ahova el kell jutnom, Krisztusnak erre a szívemben való megösmérésére? — kérdezte Pál gyámoltalan, gyermeki hangon.

— A magad erejével nem jutsz el s nem is szükséges, hogy azzal juss el. Állj meg csöndesen a Mindentudó előtt s panaszold el az Úrnak keserves állapotodat. Ennyire eljuthatsz, de tovább nem.

— De hiszen én imádkoztam és térden állva kiáltottam az Úrhoz szorultságomban...

Pál újra összetört s a nagy szál ember remegett a belső megindultságtól.

— Kiáltottál, igen, kiáltottál... De micsoda imádság volt az? Valósággal rávetted magad az Úr ajándékaira, hogy saját kezdeddel ragadd azokat magadhoz. S amikor ez nem sikerült, visszaestél előbbi reménytelenségedbe. Magad rontottad el a dolgodat a magad értelmetlen imádságával.

Igen, csakugyan így cselekedett. Megfeszítette minden erejét, erőszakoskodott az Úrral, gyötörte, sanyarta magát, aztán megkétkedés fogta el s szinte már dacosan szembeszállt az Úrral. S ha nem kaphatta meg menten azt, amit kért, akkor megint csak a maga állapotát, saját bűneit és tehetetlenségét bámulta merő tekintettel.

— A bűn álmából fölébredt ember bolond és kapkodó, — folytatta a kovács mosolyogva. Minden erejével elszakítja magát attól, amit megútált s amit gonosznak ítél, anélkül azonban, hogy elérné azt az újat, ami felé törekszik. Így születik meg lelkében a reménytelenség és kedvetlenség. Magam is tapasztaltam ezt, csak úgy, mint te.

S a kovácsmester belekezdett annak elbeszélésébe, miképriadt föl bűneiből, mikép vívta a nehéz harcot rettegve az Isten ítéletétől s mikép következett el számára a virradat, ragyogott föl neki a hajnalcsillag. Majd az asztal mögé került, levett a szegletben függő polcraól egy kicsiny fekete kötésű könyvecskét, felütötte, odaadta a kis leányának és nyájas hangon így szólt hozzá:

— Olvass belőle valamit, gyermekem! Hadd hallja a vendégünk is!

— Az Úr kegyelmét és világosságát soha nem tapasztaltam volna, a kétségbeesés elfogyasztotta volna minden erőmet vagy megmaradtam volna előbbi közönyösségemben, ha ez a könyv nem mutatja meg nekem a Krisztushoz vezető útat, — folytatta a kovács, amikor a kis Margit abbahagyta az olvasást. «Mézcseppek» a címe ennek a könyvnek. Egy a bűn álmából fölébredt öreg ember adta

nekem Jijokiban. Bizony igaz, amit ez a könyv mond: akármilyen lopva, bátortalanul tekintünk is a Krisztusra, máris meggyógyul ettől a pillantástól a lelkünk.

Majd maga is olvasott a könyvből innen is, onnan is. Közben megszakította az olvasást s az olvasottakhoz hozzáfűzte a maga magyarázatát.

— Úgy van az, — folytatta újra s visszatette a könyvet helyére, — hogy ebben a dologban az ember egyáltalában nem segíthet magán, nem segíthet magán semmiféle bűnbánattal, nem segíthet magán erejének teljes megfeszítésével sem. Az imádság sem használ, ha az ember rá akarja vele kényszeríteni erre vagy arra az Istent. Krisztus az egyetlen, aki ebben segítségére lehet a bűnös embernek. Nem kell tehát kétségeskedned, vergődnöd: csak fogadd el azt, amit ő ad neked s ha nem adja is most mindjárt, várd be vágyakozó lélekkel, amíg eljön az Úrnak ideje és kegyelmében reád tekint.

Pál csak úgy szívta magába a kovács minden szavát. Minden szó új élet volt számára. Érezte, hogy lelkébe új élet árad s hogy egész valóját valami ismeretlen, csodálatos érzés hatja át. Majd arra készítette lelke nyugtalansága, hogy egy-egy szóval, kérdéssel megszakítsa a kovács beszédét. Le-levette a könyvecskét a polcra, itt is, ott is olvasott belőle, aztán megint visszatette s újra kérdezett valamit.

Olyan volt, mint aki nehéz kórságból épült föl s újra kezdi az életet, vagy mint aki gonosz álomból ébredt s lelkét az éjszakai borzalomnak már csak egy foszlánya riogatja. Úgy rémlett neki, mintha már hosszú idő telt volna el azóta, hogy elérkezett a kovácshoz s mintha már messze mögötte volna minden fáradalma és küzdelme. Kicsibe mult, hogy föl nem pattant s nyakába nem borult a kovácsnak, hogy elsírja neki örömét. Elfogta a vágy, hogy menten visszainduljon, sietten sietve, egyenes úton, hogy mentől előbb elmondhassa az otthonvalóknak mindazt, amit megtudott és tapasztalt.

Hogyan is történt mindez? Mikép jutott ebbe az új, csodálatos lelki állapotba? Mit is mondott neki tulajdonképen a kovács? Visszaidézte emlékezetébe, el-elismételgette magában szavait, végig-gondolta, mérlegelte, magyarázgatta magának mindazt, amit hallott, amit a «Mézecseppek»-ből tanult. Milyen más is volt mindez, mint azok az összejövetelek Savojärviben, ahol az emberek erőszakoskodásukban egyre csak kiabáltak, ugrándoztak! Olyan volt, mint amikor őszi reggelen az erdős hegyormok mögött föltámad a nap, a köd szakadoz s a ködfelhők mind magasabbra szállnak a csendben fölemelkedő nap előtt.

— Emlékezzél reá, ifjú, hogy nap-nap mellett újra meg újra meg kell újulnia az Úrral való szövetségednek! — folytatta a kovács. — Mert jönnek majd borús idők, amikor minden elvételik tőled s nem marad semmi egyebed, csak a magad bűne és nyomorúsága. De ne ijedj meg, ne essél kétségbe: a lelked akkor is az Úr kezében van, amikor undorral tölti el a maga tisztátalansága és riasztja a sötétség.

Csak el ne felejteném mindezt! Meg kell szereznem magamnak ezt a könyvecskét, hogy emlékeztessen, hogy tanuljak belőle. Hogyan van az, hogy a bibliában nem találtam meg azt, amit most kegyelmedtől megtudtam?

— Mindez benne van a bibliában, csak rejtve volt előled, — felelt a kovácsmester. — Úgy olvastad a bibliát, akárcsak én fölédresem idején: az ítélet és Isten haragja alatt. Átugrottad azokat a helyeket, amelyek kegyelemről és bűnbocsánatról szólnak, azt gondolván: az ilyesmi nem nekem szól. Azoknál a helyeknél ellenben megálltál, ahol ítéletével fenyegeti meg Isten az istenteleneket.

— Bizony így cselekedtem, de soha többé nem teszem, — szölt Pál határozottan.

— Még sokszor megcselekszed, — figyelmeztette a kovácsmester mosolyogva, atyai indulattal tekintve reá. — A fölédredt ember állandóan érzi a maga bűnös voltát és ezért az Úr feddése és fenyegetése újra meg újra rettegéssel tölti meg szívét. Aki azonban tapasztalta már szívében a Krisztust, az nem fog többé kétségbeesni. Téged megillet Isten gyermekének a joga: az ítélet széke elől a kegyelem székéhez menekülhetsz. Fölséges jog ez, az Isten gyermekének joga, amelyet elnyertél.

— Tehát nem kell jajgatnom, panaszkodnom; nem kell bűneimet a magam terhe gyanánt hordoznom, — magyarázgatta magának Pál.

— Bizony nem kell bűneidet kétségbeesetten, reménység nélkül vonszolnod. Úgy hordhatod őket, mint a tékozló fiú, aki hazatért: szabadon, bizakodva, hittel, szeretettel.

Elbeszélgettek éjfélig. Pál egyre csak kérdezett s a kovács mindig kész volt a felelettel. Margitka még egyszer énekelt, mielőtt nyugovóra tért.

— Csodálatos gyermek, mintha már lelki tapasztalatai volnának, — jegyezte meg Pál s a kovács újra megsímogatta szeliden a gyermek fejét.

Ezen az éjszakán nem jött álom Pál szemére. Egyre a kovács beszéde hangzott fülében. Olyan könnyű volt a szíve, mint hajdanában gyermekkorában, amikor valami öröm érte. Olyan világos

és egyszerű volt mindaz, amit a kovács mondott. Olyan világos az út, amelyen járnia kell. Olyan fényvel és gyönyörűséggel teli az az élet, amely int felé, ha elindul ezen az úton. Akármi van is mögötted, akármennyire nyomorult bűnösnek tudod is magadat, akár-mivel vádol is a lelkiismereted, odaléphetsz irgalmas Megváltód elé, lábai elé vetheted bűneid terhét. Ha az Úr megadja a maga nyugalmit és békességet neked, örvendezhetsz neki, hálát adhatsz érte, de ha nem adja meg, akkor sem kell félned, nem kell elkezdened a magad komor gondolatain kotlani, hanem csak arra kell magadat emlékeztetned ilyenkor is, hogy az Úr oltalmában vagy. Ha be-beborul is fölötted az ég, napod, az Úr azért csak fölötted ragyog. Neked csak arra legyen gondod, hogy éber légy, tartsd meg lelkedet az Úr előtt: kételkedés és félelem nélkül, csöndben, megcsöndesedve, alázatos vágyakozással és igyekvéssel. Ime, ez az az út, amely összeköti a bűnös embert az Úrral; ez az a maga egyszerűségében, ahogy világosan megmutattatott neki.

Erre az útra kellene hát térniök azoknak, akik közé eddig járt, akik fölébredtek ugyan, de a tévelygés útjára léptek s másokat is magukkal rántva a romlásba, ezen járnak, némelyek olykor táncra kerekedve örömben, némelyek bűneik súlyos terhe alatt görnyedve, némelyek hazug örömben, vélt boldogságukban hangosan hejehujázva. Savojarvibe tett útjaira gondolt, nagybátyjára és a fölébredt lelkekre. Csak értené a módját s meg merné tenni: hazaérkezte után tüstént szólna nekik erről az útról, amely az igaz út s az életre visz! Ez az út az élet útja, ezt most már tudta, erre nézve csalhatatlan, megingathatatlan bizonyosság töltötte el a lelkét.

Reggel útra kerekedett. Siettében alig hogy falt valamit s csak éppen egy «Isten áldja meg»-et mondott a kovácsnak, aki a műhelyben már verte a vasat. — Tettél-e valami útravalót a tarisznyádba? — kérdezte az s atyai, békességgel teli pillantást vetett reá a műhely ajtajából. — Van útravalóm a testem számára is, a lelkem számára is! — felelt Pál s ment a maga útján, vissza se tekintve.

Úgy érezte, most el bírna menni akármeddig, akár a világ végéig is. Erő pezsgett a tagjaiban és békességgel volt teli a lelke, nagy, csöndes békességgel. Tehát ez volt az a békesség, amelyről olvasott, de amelyet eddig még soha nem tapasztalt?! Hogyan megváltozott minden: ő maga, aki tegnap még súlyos terhet vonszolt, hosszú évek óta szenvedett, gyötrődött; az út, amelyen most visszafelé megy; az erdő, amely mindkét felől olyan barátságosan mosolyog reá, mintha értené boldogságát; az emberek mind, akik szembe jönnek vele s akiknek szemében jószág és nyájasság tükrö-

zódik! Szinte szökellve sietett tova az erdei ösvényeken. Majd egy-egy erdős hegytetőn megállt s figyelte, elhallgatta az erdő halk zúgását és élvezte szívének túláradó boldogságát.

Mintha valami mélységből emelték volna föl, mintha valami rettenetes veszedelemből mentették volna ki az utolsó pillanatban s csak most tért volna eszméltre: ilyen most az ő állapota. Ha megmaradt volna azon a sötét, gyötrelmes úton, amelyen eddig járt, bizonyos megcselekedte volna azt, amire a kísértő rá akarta bírni, de amitől az Úr megoltalmazta. Amint felsötétlett előtte eddigi élete a maga teljes reménytelenségében, zordon gondolataival, borzongás futott rajta végig. Csak ki ne bocsátaná a kezéből azt, amit már megragadott, csak vissza ne zuhanna oda, ahonnan fölemeltetett és megmentetett! De akár megáll, akár elesik, most már tudja azt az utat, amely újra örömré és békességre vezet. Krisztus az ő oltalma. Krisztus igazsága az a paizs, amelyet odatarthat az ellenség elé. Visszaemlékezett arra, amit a kovács mondott. Elhatározta, hogy megszerzi a «Mézecseppek»-et s olvasni fogja.

Elgondolta, hogy otthon nem is tudják, merre jár, mit nyert az útján, hogy a világ minden kincsénél nagyobb kincset talált s hogy mint új, boldog ember tér haza. Már nem fog tétlenül megülni a padkán, a cipőjével kopogtatva a földet, a maga búján kötve, hanem dolgozni akar keményen, tenni a dolgot édes atyjával együtt reggeltől estig. S amit érzett, azt kívánta mindenkinek: a lelkét, a testét eltöltő erőt, az örömet azon, ami már elkövetkezett s azon, ami még elkövetkezendő.

Csak hogyan mondja meg ezt azoknak ott Savojärviben és Ollikkalában? A kovácsot kellene tolmácsul elhívnia. Csakhogy az utat nem bírta volna már az öreg ember. Ha a fölébredtek mind ugyanazt éreznék, amit ő érez, ha ugyanolyan közel volna hozzájuk az Úr, ha ugyanaz a békesség, ugyanaz a belső nyugalom töltené el őket, akkor ő egész estéken át együtt üldögélhetne velük, megnyithatná előttük szívét, szólhatna és magasztalhatná az Urat a közös boldogságért. De nem ilyenek, nem tudják azt, amit ő tud, nem értenék, mi az, amit megtalált, milyen közel van a bűnös ember számára a szabadítás és a békesség.

Amott az erdős hegytetőn egy tanyát pillantott meg. Mindkét szélén egy-egy kunyhó. Az apró ablakok vörösen izzottak a leáldozó őszi nap fényében. Rá sem eszmélt, amikor valami belső kényszerrel indítva rálépett az udvar felé vezető ösvényre s az udvarból belépett a szobába. Nyájasan, élénk szóval köszönt, mintha ismerősök közé került volna.

— Olyan volt az útam, — felelte az öreg gazda kérdezősködésére, — hogy sokáig kellett keresnem a drága gyöngyöt, a lelkem békeségét és Isten kegyelmét. Otthon, a közelemben nem találhattam meg, azért kellett hosszú útra indulnom.

A szobában lévő fiatal emberek komolyan néztek egymásra.

— Te már megtaláltad, amit kerestél, — szólt az öreg gazda, — előlem azonban még elrejtí az Úr a maga kegyelmét. Az idő eljárt fölöttem, a halál közel van, de még mindig nem virradt meg. Megvirrad-e még valaha?

— Úgy látom kegyelmed ugyan a mögött a fal mögött van, amely mögött én is voltam azelőtt. Tapogatództam a nélkül, hogy eljutottam volna az öröme és az Isten gyermekeinek a szabadságára; futottam, míg el nem fáradtam, le nem roskadtam és össze nem zúztam magamat. Pedig mellettem állt az, aki segíthetett volna rajtam, karját felém tárta, hogy magához öleljen, de én nem ismertem Megváltómat. Csak az Úr haragját éreztem magam fölött, éjjel-nappal vonszoltam terhemet és a halál félelmével gyötörtem magamat.

S mi módon virradt föl reád a hajnal? Mikép találtad meg a sötétségből kivezető utat? — kérdezte az öreg gazda.

— Megtaláltam, mert megadatott megtalálnom. Tulajdonképpen nem is tudom megmondani, mikép találtam meg. Kikutathatatlan az Úr bennünk való munkája, olyan, hogy sem magunknak, sem másnak nem tudjuk megmagyarázni.

S Pál elkezdett Jyväskyläbe tett útjáról beszélni, a kovácsmesterről, arról, amit az mondott, mindarról, amit hallott, tapasztalt és tanult. A házbeli fiatal emberek megfélemedeztek munkájukról és keresztbe font karral álmélkodva hallgatták vendégüket.

Milyen csodálatosan beszél, milyen zamatosan, folyékonyan árad a szó ajkáról, milyen lágy és szép a hangja, milyen ragyogó a szeme! Úgy tekintettek reá, mint valami elébük toppant kinyilatkoztatásra, mint valami idegen lényre, akiről nem tudták, kicsoda, honnan jött, ki küldötte. Soha ilyesmit még nem hallottak, nem láttak.

— Ha elkomorodik is a lelkünk és elborul is a kedvünk, egyszer mégis megvirrad, ha mi bűnösök csöndben, bizakodva megmaradunk a mi irgalmas Urunk előtt, — mondta nekem a kovács. Nem kell félnünk, sem elcsüggednünk, csak várjuk hittel a napfölkeltét. S ha nem virrad is meg, ha napfény nélkül marad is az életünk és kietlen pusztaságon visz keresztül a vándorlásunk, mégis az Úr útja ez az út is.

— De ha meghalok ilyen állapotban, ilyen sötétségben, ilyen nyomorúságban? — szólt az öreg gazda kérdő, szorongó hangon.

— Akkor is az Úr ölében halsz meg. ha hitben halsz meg — az Úr előtt. De előbb még megvirrad neked is, úgy, ahogy nekem is megvirradt. Pedig én már készen tartottam magamnak a kötelet s mégis megvirradt, — felelt Pál.

Azonban menten megriadt saját szavaitól s a bennük megszólaló bizonyosságtól. Van-e joga rá, hogy így beszéljen, vagy csak maga vesz magának rá jogot? Vajjon csakugyan elküldetett arra, hogy egy öreg embert vezessen itt az idegenben, idegen emberek között? Mi lesz, ha ez az ember az ő tanácsán indulva megy át az örökkévalóságba, hamis békességgel és vígasztalással a szívében és viszi magával az ő szavait az Isten ítélőszéke elé?! Hiszen amit mond, azt még maga sem tapasztalta, mindössze néhány napja, hogy tudja. Újra emlékezetébe idézte, amit a kovács mondott, amit a «Mézcsapok»-ben olvasott, mindazt, ami által eljutott a világoosságra.

Pál azon az éjszakán együtt aludt az öreg gazdával a tornác-ból nyíló kamrában. Hallotta, amint az öreg éjjel fektében is az ő szavait ismételte és emlékezetébe igyekezett vésni őket.

— Csakugyan az Isten küldötte voltál, — szölt az öreg gazda reggel, amikor Pál elköszönt tőle. — Ezen az éjszakán nyugodtan aludtam. Ha valamikor erre jársz, térj be a portánkra. Én már nem élek sokáig, de szólj a gyermekeimnek, hiszen az Úr megadta neked az erre való képességet.

— Bárcsak megadta volna! Én bizony nem érzek magamban semmi alkalmatosságot... Azt tartom, amit mondtam nektek, azt sem a magaméból adtam. Ha tele van a szívünk, örvendezik a lelkünk, ilyen máshonnan való tűz lobog a bensőnkben, akkor meg kell osztanunk másokkal is azt, ami a mienk. Velem is ez történt. Igazítsa helyre, tegye tökéletessé az Úr azt, amit én a magam hozzá nem értő módján mondtam.

S Pál könnyű szívvel, örvendezve indult ismét útnak.

Vajjon csakugyan az Úr vezetése volt ez, ami vele történt? Vajjon csakugyan az Úr irányította erre az útját, ehhez az öreg emberhez, vagy csak úgy történetesen vetődött el erre? Ha az Úr vezette, akkor ezzel azt mutatta meg, hogy neki szólnia kell mindazokhoz, akik az élet útját keresik s azért harcolnak, hogy a sötétségből eljussanak a világoosságra. De mikép tudhatja meg, mikép szerezhet bizonyosságot a felől, mi az Úr akarata? Hosszú útján újra meg újra ezen gondolkodott. Hiszen nem az volt a célja, nem arra törekedett, hogy vezetővé legyen, mint Lustig. Ő csak megszánta azoknak állapotát, akik fölébredtek ugyan, de még a pusztaságban tévelyegnek az igaz utat keresve, vagy pedig hamis úton járnak abban a hiszemben, hogy az az igaz út.

Vajjon mit mond otthon az édes apjának, az édes anyjának, a nagybátyjának? Az édes anyja mindig védelmezte, pártját fogta, ha az édes apja mérgesen nekitámadt. Mert bizony gyakran megésett, hogy istenkáromló lárma töltötte be miatta a házat. Kínos érzés fogta el most is, amikor különösen egy estének az emléke ötlött fel lelkében: az édes apja kigúnyolta, megrugdosta, nyakon ragadta s kihajította a bibliája mellől. De ő nem akart sem erre, sem más hasonló esetre visszaemlékezni. Ne is emlékeztesse senki és semmi ilyesmire! Ki akart vetni minden keserűséget a szívéből.

Alkonyattájban ért haza. Édes apja az asztál mellett egy padon fenyőszilánkokat hasgatott fáklyának, nagybátyja az asztalfőn — fejét tenyerébe hajtva — a bibliát olvasta, édes anyja pedig a tűzhely körül házi foglalatosságát végezte nagy serényen. Úgy érezte, mintha valami csinytevésből kerülne haza, valami meg nem engedett útról s már hallotta szinte, amint az édes apja haragos tekintettel rátámad.

— No, megjött! — szólt a nagybátyja nyájasan és elébe ment a szoba közepéig.

— Végre valahára! — tette hozzá az édes apja a nélkül, hogy csak a fejét is felé fordította volna.

— Tudtam én... mondtam én... mégis csak hazajöttél! De kerestünk... Olykor az egész falu népe talpon volt miattad. Savojárviból és Olikkalából kérdezősködtek legelsőbbben is. Mondtam én mindig, hogy Pál visszajön, hogy Pálnak van oltalmazója, — mondogatta az édes anyja örvendezve.

— Volt is, lesz is oltalmazója, — felelte Pál ugyanolyan örvendezéssel és letette tarisznyáját a padra.

— Ez az útid is ép úgy elmaradhatott volna, mint a többi. Mi dolog az, hogy elfutottál hazulról s hétszámra mitsem tudtunk felőled? Merre hányódtál-vetődtél megint? — szólalt meg ismét az édes apja.

— Mennyi könnyet elsírtam, hány éjszakát átvirrasztottam... Mi egyebet is tehettem volna, amikor én téged, édes magzatomat szívem alatt hordoztalak és térdemen ringattalak! Milyen hosszú legény is vagy te, Pál, mintha még meg is nőttél volna! — vette föl ismét a szót az édes anyja, úgy gügyögve hozzá, mint valami kis gyermekhez. — Honnan is tudtam én olyan bizonyosan, hogy az én Pálom még hazakerül? S csakugyan visszajöttél és előttem állasz elevenen...

S az édes anyja nagy boldogan sürgölődött: ami kenyerek volt, az asztalra rakta, az italos kantát félretolta és helyébe odatette a vajás tálat.

— Visszajön az, akit visszahoz az Úr — hosszú útról is. Nekem el kellett indulnom valamerre: olyan nehéz volt a szívem, úgy elborult a lelkem. Belepusztultam volna, ha el nem indulok és nem találok békességet és vígasztalást. Ti nem is tudátok, nem is értettétek, milyen volt igazában az én lelkem állapota. Senkisémet tudta, csak az Úr, — kezdte Pál bátran, nyiltan.

— Igen, tudom, Pál: ki-kitört belőled: «A pokolba jutok! Nincs számomra szabadulás!» — vetette közbe az édes anyja sírva fakadva.

— Amikor elfogott ez az érzés, amikor nem tágitott mellőlem a szorongás, a gond, a félelem, mintha orgyilkos járt volna folyton a nyomomban... Amikor annyiféle rettenetes kísértés gyötört, amelyekről nem mertem senkinek se szólni...

— Mit futkostál Savojärvibe! A többiek is mind megbolondultak, akik odafutkostak, — jegyezte meg az édes apja mogorván.

— Édes apám azt mondja: mit futkostál; édes apám nem tudja, mi az, ha a lélek a pokol tüzében ég. Akkor futni, menekülni kell valamerre, menedéket keresve. De most már semmi szükség ilyesmire. Most már békességet talált a lelkem, most már új élet az életem: mintha minden a fordítottja lenne annak, ami volt.

Pál hangja lágyan, szelíden, bocsánatkérőn csengett.

Édes anyja olyan boldog volt, hogy azt sem tudta, mit tegyen, mit mondjon, miképp mutassa ki, amit érez. Egyre csak beszélgetett magában, ide-oda tapogva a szobában kedvére való munkát keresve magának.

— Milyen idegenforma vagy te, Pál, olyan egészen más, mint ezelőtt! Meg sem ösmertelek volna, ha valahol szembekerülsz velem. Igazán meg kell állnom, hogy jól megnézzelek. De miből is éltél te heteken át?

— Úgy van az, édes anyám, hogy amikor a lélek hosszas éhezés után megkapja a maga táplálékát, olyan boldoggá lesz az ember, hogy alig kíván már földi táplálékot.

Pál elkezdett beszélni az útjáról. Töviről-hegyire elmondott mindent, odamentét, visszajöttét, célhoz érését, hogy milyen ember a kovács és mit beszélt. Mindenki láthatta, hogy teljességgel más ember, mint annakelőtte volt. Édes apja meg az édes anyja sokatmondó pillantásokat vetettek egymásra, közben-közben a nagybátyjára, aki az asztalfőn ült komolyan és hosszú, fehér haja körülövezte az arcát.

Az erdő széléről, az erdő magányából bagolyhuhogás hallatszott és a tóra lent ráborult az őszi köd a sötétedő estében.

(Folytatjuk.)

A JÖVENDŐ KOHÓL.*)

SOPRONI THEOLOGIAI KONFERENCIA.

Lelkészek és világiak országszerte figyeltek fel hittudományi karunk konferenciájára s a távoli Sopron szokatlanul nagy számban gyűjtötte össze egyházunk jeleseit. 90 vidéki s 20 helybeli résztvevő gyűlt össze — köztük az egész püspöki kar — nagy várakozásokkal s távozott a tudásunkat és hitünket gazdagon gyarapító egybegyülekezésről várakozáson fölüli megalégedéssel. A jubiláris alkalom az Ágostai Hitvallást tette a konferencia középpontjába már *D. Dr. Pröhle Károly* hatalmas, lélekemelő előadásában is, mely rávilágítva a kor keretére világosan szegezte le, hogy az Ágostai Hitvallás mily célkitűzés szolgálatában állt eredetileg s mennyire indokolatlan teljes tanrendszert keresni benne. Feltette a kérdést, mily keresztyénség az, amelynek az okirata az Ágostai Hitvallás s kimutatta sorra, hogy az: christocentrikus keresztyénség; a kegyelem keresztyénsége, melyben a hitre esik minden hangsúly; azután az egyetemes papság —, a lelkiismeret —, a szív —, a családiasság — s az erkölcsi újjászületés keresztyénsége, s egyházi —, protestáns- és bibliai keresztyénség. — Elevenen mutatta meg *D. Kapi Béla* püspök előadásában az Ágostai Hitvallás aktualitásait, melyeket négy szempont ad. Befelé: az Ágostai Hitvallás kidolgozza az evangélikus ember vallásosságának belső típusát s figyelmeztet az egyház maradandó programmjára, kifelé pedig megállapítja egyházunk egyházközi álláspontját s az államhoz való viszonyát. Oly szemléltetően tükröztette elénk hitvallásunkat, hogy éreztük, mennyire «állandó, kötelező kollokviumi tárgyá» kell annak lenni mindnyájunk számára. — *Dr. Deák János* előadása világos és erőteljes dokumentálása volt annak, hogy az Ótestamentum mennyire szerves alkatrésze Isten üdvtervének. Krisztusra vezérlő mester, melyet nem nélkülözhet a keresztyén ember. — *Dr. Kiss Jenő* a szociális kérdésben az Újszövetség eget-földet átfogó egyetemes feleletét tárta föl. A hozzászólások erős visszhangjai voltak e kérdés égető aktualitásának. *D. Kapi Béla* az elhangzottak gyakorlati érvényesítését sürgette, ami 2000 éve késik; közzellemmé kell tenni ehhez a szociális gondolkozást. *D. Raffay Sándor* rámutatott, mennyire ethikai probléma ez. A szeretet önmagától oldaná meg s erre főleg az evangélikus egyház hivatott! Gazdaságilag a 3 főszempont: 1. csak munkából élni, 2. mindenki megéljen belőle, 3. osztályérdekeken felül az ember kielégítése a fontos. — *D. Stráner Vilmos* a vallásoktatás korszerű kérdéseit ismertette előadásában és általános érdeklődés közepette mutatta be a szemléltető oktatás segédeszközeit; *D. Kovács Sándor* szellemes előadása a magyar evangélikusság föld- és néprajzáról ugyancsak mindenki figyelmét lekötötte. *Kemény Lajos* az intelligencia szétlazultságára s

*) Azokról a konferenciákról számolunk fűbe, amelyen theologusok résztvettek.

magárahagyottságára kereste az orvosságot. Az «intelligencia egyházá»-ban már alig akad megfelelő egyházfelügyelő! Első velük szemben a missziói kötelességünk: térjenek meg és higgyenek. Az élénk felszólalások közt D. Kapi Béla kiemelte, hogy az egyház első feladata a bűn- és bűnbánathirdetés, a kereszthez vezetés. — *Túróczy Zoltán* az ifjúság kérdéséről szolt s szavai mögött kiértett a keserűség a jelen szomorú állapotain. Alig foglalkozunk az ifjúsággal, alig van, aki az életét tenné fel erre. S mennyire nem támogatják az ifjúságot hordozó egyesületeket! Ismertette a K. I. E., Ker. Leányegyesületek, a Diákszövetség s végül — kiemelve — a C. E. és a «Fébé» munkáját. «Imádkozunk, hogy küldjön az Úr aratókat. Fehérek a mezők! Megtöltik a konferenciákat az ifjak, vágyódnak valami után, hogy történjék velük — 's nem történik semmi. Aratók híjján!» — *Ziermann Lajos* a «szekta» fogalmát mérte körül s ítélte meg a szektákat sok vonatkozásban. Fájó pont volt ez is, zúdultak a felszólalások s leszűrődött belőlük, hogy sokszor a legjobb hívek csatlakoznak hozzájuk. Dr. Berzsenyi Jenő jelölte meg a gyógyszer: «ahol a lelkész nem béres, nincs erejük». *Dr. vitéz Péteri Aladár* a világi elemek szerepének fontosságát emelte ki előadásában, *D. Payr Sándor* pedig gondosan, tudományosan felépítve az Ágostai Hitvallás magyarországi történetét adta elő. Végül *D. Dr. Pröhle Károly* záróelőadásában kimutatta, hogy a theologia mennyire nem száraz tudomány, mert a legégetőbb kérdésekre ad onnanfelülről való feleletet.

A vallásos estélyek sorából kiemelkedett *D. Raffay Sándor* püspök előadása a keresztyén egységre irányuló törekvésekről. Az «ut omnes unum sint» igyekvések nyertek megvilágítást és értékelést. A mai helyzet: a nagyobb keresztyén egyházak — egyetlen elzárkózót kivéve — testvéri szeretettel tárgyalnak együtt közös kérdésekben 300 millió hívő nevében. *Dr. br. Podmaniczky Pál* a külmisszióról, *lic. dr. Karner Károly* pedig a művészi Krisztus-képekről tartottak még érdekes vetített képes előadásokat. — A megnyitó istentiszteleten *Geduly Henrik*, a záróistentiszteleten pedig *Kiss István* püspök hirdette az Igét, míg a reggeli áhítatokat Németh Károly esperes s Hanzmann Károly és Kelló Gusztáv lelkészek tartották.

A konferencia végén az az általános óhaj nyilatkozott meg, hogy a hit-tudományi kar rendezzen évente konferenciát. Hálás köszönet érzésével, lelki meggazdagodással és sok indítással oszlott szét a résztvevők tábora. Az Úr áldása legyen velük s a konferencia vezetőivel. sf.

TAHL.

A Magyar Diákok «Pro Christo» Szövetségének nyári gyűlései az idén több csoportban folytak le.

A főiskolás fiúkonferencia gyönyörű, napsugaras kék ég alatt, tölgyfák árnyékában, bokrok alján, pattogó, sercegő, ezerkarú tábertűzláng körül édes hallgatással és élénk eszmecserékkal, nótázó jókedvvel és csendes órákkal úgy elrepült felettünk, mint futó felhőraj az égen. Lelkek indultak meg az Ő útján és lelkek erősödtek meg az Ő kegyelméből.

A harmatos reggelek bibliaóráin az Isten színe előtt való érvénytelen és érvényes értékek szoltak hozzánk a telhetetlen, vagyonra éhes gazdag ember (Luk. 12, 16—21), a hatalomra vágyó Ákháb és Jezábel (I. Kir. 21, 1—16), az erkölcsiségében magával megelégedett farizeus (Luk. 18, 9—14), illetve a magát méltatlannak tartó pogány százados (Luk. 7, 1—10) és a Krisztusért minden földi értéket kárnak és szemétnak ítélő Pál példájában.

A Bibliában, mint írásműben felismertük a legegységibb lírát, a milliók mögött Istent sejtető hatalmas eposzt és a legsodásabb tragédiát is (Muraközy Gy.). Elénk tárult a Biblia és a történelem egymást összefűző szálainak megvilágítása (Pataj P. dr.). De lelkünkbe vágott különösen az egy szükséges dolog, hogy a Biblia számunkra ne legyen más, mint Isten ígéje (Benkő J.). Ezért az Igét, Krisztust kell vinni az abszolútum után vágyó, lázasan kutató emberiségnek, mert egyedül Isten szent Igéje elég és teljes számunkra!

A konferencia képén, mint valami vörös fonal húzódott végig társadalmi betegségeink rajza. Feltépett és vérző seb ez, melyet orvosolni kell; égő lángerdő ez, s ha nem zúdítjuk rá az evangélium felülről jövő, lohasztó, csitító, oltogató záporát, akkor martalékvá lesz csakhamar az egész világ. Nézzük meg a problémát a rendőr (Major L. dr.), a bíró (Gráf Elemér dr.), az orvos (Kádár M. dr.), a pedagógus (Karácsony S. dr.), a lelkész (Szabó J.) szemével, mindenütt a lelki élet hiányára kell visszavezetnünk. Harcot kell indítani az alkohol ellen (Deák J. dr.), harcot a sárbamártott, szennybegázolt családi élet, az inas-züllés, a szolidaritás hiánya, a tuberkulózis, az egyke, a csupán testi élet ellen. Istenhez kell vezetnünk az embereket, hangozzék fel lelkünkben a missziói parancs, melyet Jézus adott Máté evangéliuma végén. Hogy van misszió, azt mutatja a kelet és mutatja egyszerű emberek hatalmas munkássága (br. Podmaniczky P.: A parasztproféta = Ruotsalainen Paavo). És hogy Ő velünk van a világ végétéig, hogy most is életkenyér, most is világ világossága, most is jó pásztor, most is az út, az igazság és az élet, hogy Ő most is tápláló szőlőtő, azt a tábor-tűz melletti bizonyágtévő áhítatok mélyen szívünkbe vették. A konferenciát az Úr szent vacsorájával fejeztük be.

*

Az őszi vezető konferencia tárgyát az előttünk álló tanév programja adta meg. A munkások Istentől való elhívása Ábrám, Mózes, Lévi és Saul példáin túl szól a jelenben nekünk is — adta tudunkra az Ige. Az előadásokban láttuk a Szent Lélek munkáját az egyén (Horeczky B.) és a közösség (Victor J. dr.) életében; a Diákszöv. beilleszkedését az egyházba, ill. a társadalomba (Victor J.). Problémák voltak a tagok gyűjtése, azok együttműködése, s mozgalmi munkásságunk feltételei. A konferencia hangulatát legjobban a többször elhangzott, kedves dallamú ének fejezte ki: «Munkára fel! Munkára fel! Ki nézné tétlenül az aratást!»

Scholz László.

IFJÚSÁGI C. E. KONFERENCIA DEBRECENBEN.

Manapság is, amikor konferenciák egymást érik, mindig figyelemreméltó esemény a Keresztyén Szövetséges mozgalom országos konferenciája. Jelentős annál a hatalmas tömegnél fogva, amely erre az alkalomra egybesereglik az Isten ígéjére szomjazva. Jelentős ez az esemény azért is, mert képviselteti magát itt az ifjúságnak minden rétege. Diákok, paraszt fiatalság, kereskedelmi és ipari alkalmazottak közösen ülnek a biblia köré, hogy találkozzanak az Istennel és meghallgassák üzeneteit. Ebben az evangélium alapján való egybeforradásban rejlik a magyar jövő záloga. Ahol a hit révén kéz-kezet fogva állanak az ellentétektől szertehúzó osztályok tagjai, ahol a közös isteni hívás és küldetés egy hatalmas közszellemet teremt, ott a legbiztosabban bontakozik ki egy egészségesebb, újabb társadalmi élet körvonala. De a legjelentősebb ezen a konferencián az, hogy határozottan és bátran hangzott a bizonyágtétel Krisztusról és biztosan zengett a hívás, az általa hozott drága értékek elfogadására.

Az előadások az ifjú élet kísértéseiből kiindulva felragyogtatták azt az egyenes utat, amely egyedül képes kivezetni bennünket a bűn rettenetesen romboló mélységeiből. A bibliakörök valóban elcsöndesedést jelentettek, ahol Isten szava megítélte és felemelte az embereket. A missziói előadás óriási távlatokat bontogatott ki, amiből diadalmas erővel mutatkozott meg az evangélium hódítása. Ezeket a napokat, melyeket Isten olyan csudálatosan felhasznált, az úrvacsora vételével fejeztük be. A Krisztussal való találkozás áldott alkalmá volt ez. A küldetéshez beleárasztotta a lelkekbe az erőt. Aki csak részt vett ezen a konferencián, azzal a benyomással távozott, hogy Isten ezt a mozgalmat és ezt az alkalmat nagyon meg akarja áldani a magyarság és az evangélikus egyház életében.

—rb—

BÉTHEL (KLOTILDLIGET).

Visszagondolva a klotildligeti konferenciai napokra úgy érzem, hogy az első szó csak a hálaadásé lehet az Úr iránt, Aki ezeket a napokat sokunk számára készítette s tette áldássá teljessé. A kegyelem áradt, az Úr Lelke munkált ott bennünk. Kegyelem volt a megalázkodás is bűneink fölött, mert oda-vétetett a kereszthez; kegyelem a megismerés, hogy a szívünkben semmi jó sincsen, hogy a saját erőnk — ami pedig úgy duzzasztotta az életünket — mennyire hiábavaló. S a megismerés, hogy a Néki átadott élet csodálatos lehetőségeket és valóságokat rejt magában s hogy mindez és minden csak kegyelem. És hogy Ő minket és *engem* is hív: legyen egészen az Övé. Arató az Ő aratásában. Csak rajtam áll, hogy engedjek Néki.

Nehéz részletekre tördelni az emlékeket, annyira egységesen hullott, permetezett ránk az Úr szava az áhítatok vezetőin, az előadások megtartóin át. Sokan ott voltunk a lelkész-konferencián is és már ott fölreszketett bennünk a felelősségérzés, suhogott a bűneinket ostorozó Ige s bontakozott elő Isten gyermekeinek kegyelemben való csöndes és áldott élete. A theologus konferencián fokozódott a hívás, míg nem — hacsak alázatosan és engedelmesen hallgattunk — megszólalt bennünk egyen-egyen az Úr szava: «Ne félj, mert megváltottalak, neveden neveztelek, enyém vagy!»

A theologus konferencia előadásainak sorát *Kádár Gyula* nyitotta meg. Szókimondó őszinteséggel tárta föl a theologus élet hiányait úgy, hogy lehetetlen volt szemét húnyni. Sorra jöttek az önvizsgálat —, tanulás —, szemináriumi munka —, ifjúsági körök élet —, lelki nevelés —, igeolvasás —, imádkozás — s általában az egyéni és közösségi élet különböző hiányai. A *vocatio interna*, a csendes óra, az alázatosság hiánya s a legnagyobb baj: hogy gátakat emelünk életünkben a Szentlélek munkája elé. Amíg nincs Krisztus a középpontban életünk minden legkisebb vonatkozásában is, rossz úton járunk. *Gáncs Aladár* a megtérést tudományosan tárgyalta a mai theologia megvilágításában. Az atheista, filozófiai, moralista és nem-keresztyén vallásos megtérések említése után a keresztyén megtérést, mint a legnagyobb hiányból a legnagyobb kielégülésre jutást ismertette s a megtérés és megigazulás fogalmait egybevetve irányított a damaskusi út felé. *Farkas Zoltán* előadásában a theologus imaélet tette komoly önvizsgálat tárgyává, bizonyosságot tévén, hogy az imádság mennyire a lélegzést jelenti a lelki életben. Az újjászületés után tudunk csak igazán imádkozni: Istennel közösségben, istenfiúsági viszonyban. Rámutatott az imádkozás felszínességére, erőtlenségére; hiányaira, ferdeségeire; a kérésre és hálaadásra s az imádkozó élet áldásaira, ami bekövetkezik, ha teljesen átadjuk magunkat az Úrnak, mert akkor valóban szüntelenül való imádkozássá válik az

életünk. *Dr. Deák János* az Isten igéjének életformáló hatalommá válását világtította meg, amint az az Ige megismerésén, megszeretésén, az alapvető hiányérzet kibontakozásán át nélkülözhetetlenné válik, megismerteti, meggyűlölteti a bűneinket s új életre, győzelemre hív el a magunk tehetetlenségének felismerésén és a kegyelem elfogadásán át az Úr által. Engedjük magunkra hatni az Igét, adjuk oda magunkat teljesen az Úrnak, hogy vezethessen és új emberekké formálhasson az Ige: Isten gyermekeivé, szolgálóivá. *Zulauf Henrik* előadása a megtérésről és az új életről (I. 252. lapon) lélektől-lélekhez szólt. Az Úr színe előtt állva, Előtte elcsendesedve, áldott magvetésként hullott a lelkünkbe a bétheli csöndben. *Belák Sándor* a theologus életének fölséges alkalmaira mutatott rá. Az Ige és az imádság az Úr előtt megalázkodott léleknek oly fölséges alkalmat és kiváltságot jelent, ami előtt természetszerűen devalválódik «kárrá és szemétté» minden e világi érték. Végül a vendéglátó diakonisszaház Főnökszonya tett bizonyosságot arról, hogy miben áll a Krisztussal való találkozás. Mint Szabadítóval s mint Királlyal találkozhatunk Vele. Két neve is ezt mondja. Rámutatott arra, hogy nem érezzük igazán a bűn foglyainak magunkat, pedig ez az előfeltétele a kegyelem megragadásának a hitrejtés által. A megváltást hinni és nem megérteni kell. S ha hiszünk, találkozni fogunk az Úrral, mert Ő keres minket, találkozni akar velünk s a magáévá akar tenni bennünket. Ha fölismerjük ezt és egészen alárendeljük magunkat Néki, az első és utolsó kérdésünk a Pálé legyen: «Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?» A többit elvégzi az Úr.

A reggeli és esti áhítatok feledhetetlenül tették tapasztalássá az Úrban való békesség realitását, minden értelmét felülhaladó gazdagságát és erejét. Lelkünk szikkadt földjének májusi eső volt ez a konferencia.

*

A FÉBÉ Evangélikus Diakonissza-Egyesület ez évben rendezte az első fiúkonferenciát. Erre egyenesen az Úr megbízatását és irányítását látta maga előtt. Vidéki városokban többen az ifjúságból már régen vágyódtak a klotildligeti Béthelbe, hogy az Istennek átadott élet áldásait megtapasztalják. Mondhatnánk így is: ez a konferencia magától rendeződött. Ez, az ország minden részéből összejött 30 földműves-, diák-, iparos-, kereskedőfiú egy tarka kis gyülekezet volt, egy kis darab föld a kemény magyar talajból, amely Isten kegyelméből még jó termő lesz. Ez a találkozás világos bizonyága volt az Úr Jézus Krisztus szerte hangzó hívásának. Előadások voltak a következők: «Nem vagyok a magamé», (Az ifjú Dániel); «Miért fontos az ifjúkor», — «Jézusé vagyok», (Az ifjú Timóthus), «Hogyan használom ki legjobban ifjú éveimet».

Ezekből a konferenciát soha nem járt fiúkból az utolsó estén megható és csodálatos megszólalások, vallomások fakadtak. sf.—k. gy.

ÉVMEGNYITÓ THEOLOGUS KONFERENCIA.

Áldott az Úr, aki adta ezt az első alkalmat, amikor évünk kezdetén (szept. 13.—15.) konferenciára jöhettünk össze s megalázkodhattunk és Hozzá vezető indításokat nyerhettünk. Önvizsgálat, magunkbaszállás és elmélyülés alkalmá volt nekünk, felsőbb éveseknek a lelki élet legfontosabb kérdéseinek a homloktérbe állításával s első útravaló az új theologusoknak, figyelmeztetőül hivatásunk nagy felelősségére s világtól megindulásukhoz. Harmadfél napon

át tettek komoly bizonyosságot professzorok és theologusok előadások és áhítatok tartása alkalmával.

D. Stráner Vilmos megnyitó szavai e mondatban foglalhatók össze: Gyakorlójatok magatokat a kegyességre. *Urbán Ernő* előadása: «*Mit jelent néked az egyházad?*» — rámutatott, hogy az evangélikus egyház a Szentírás egyháza, amelyben bizonyosságot kell tennünk Krisztusról. Másnap, vasárnap, *Dr. Deák János* hittudománykari dékán hirdette az igét Ef. 4:20–24. alapján arról, hogy «*Mit jelent néked az életed?*» A délutáni kiránduláson *Dr. Kiss Jenő* előadása azt a kérdést vetette fel, hogy «*Mit jelent néked az Isten ígéje?*» Ha életelemünk a Bibliával való élés, akkor az Úr fog irányítani, segíteni mindenben. *V. Sréter Ferenc* «*Mit jelent néked az imádkozás?*» c. előadásában az imádkozás fokozataira mutatott rá csendes bizonyosságtévéssel. Az utolsó kérdés a kérdések summája volt: «*Mit jelent tenéked Krisztus?*». *Dr. br. Podmaniczky Pál* szólt arról, hogy a legtöbb embernek van egy krisztusképe, de a hívő keresztyén életében az élő Krisztus munkálkodik állandó életközösségekben. *Wiczián Dezső* mondotta a zárószót, amelyben fölfelé tekintésre buzdított. — Az áhítatokat Kéken András, Brachna Gábor, Baráth Pál, Medvegy Mátyás és Kádár Gyula tartották. — A kis konferenciát és annak hallgatóit reménységünk szerint gazdagon megáldotta az Úr az Ő kegyelmével. B. J.

Sokan vannak, akik maguk akarják Istennek megszabni, hogy mit tegyen, kijelölik számára az időt és a módokat és tanácsokkal látják el. És ha Isten nem így hajlik szavukra, akkor elcsüggednek és máshova futkosnak segítségért. Ők sietnek, nem érnek rá várni az Istenre. Isten várjon rájuk és álljon mindig készen arra, hogy úgy segítsen rajtuk, ahogy ők azt eltervezik maguknak. Azok viszont, akik az Urra várnak, amikor kegyelmet kérnek, az Isten szabad tetszésére bízzák, hogy mikor, hogyan, hol és kinek a révén segítsen rajtuk. De nem bizonytalankodnak Isten segítsége felől és nem akarnak nevet adni a segítségnek, hanem Istenre bízzák és várnak rá, hosszú-hosszú ideig is türelemmel. Aki pedig a segítségnek nevet ad (megszabja hogyan segítsen Isten) az nem kaphat semmit sem Istentől, mert Istennek a tanácsa, akarata és várakozása ellen berzenkedik. (Luther.)

*

Azok az emberek szentek, akik által könnyebb lesz másoknak Istenben hinni. (Söderblom.)

*

Isten mindaddig nem tud az emberen segíteni, ameddig az azt véli, hogy boldogságát rajta kívül is megtalálhatja. (Blumhardt.)

K R Ó N I K A

Október 6. Elérkeztünk újra ezzel a dátummal a magyar kálvária egyik fájdalmat és gyászt mutató stációjához. Ezen a napon, amikor a megemlékezés országútján visszazarándokolunk az aradi 13 bitófához, kell, hogy ma is meglássuk és elfogadjuk és éljük a nekünk szóló komoly tanításokat. És a halott hősök meghajtott feje, lecsukott szeme csendesen azt kérdi: Tudtok-e mártíriumot vállalni? És az igazságos és hosszú-tűrő Isten haragos, de nevelő ostora azt kérdi: Ide tudjátok-e adni nékem az életeketek ezért a magyar népért, a ti népetekért, az én népemért? Végzetes lenne, ha a magyar ifjúság még mindig nem tanulta volna meg azt október 6-a fekete betűiből s az egész magyar történelem vért és könnyet jajgató lapjaiból, hogy „senkiséim él önmagának”. Tudnunk kell Istenben megnyugvó szívvel vértanúként meghalni, de még inkább tudnunk kell önfeláldozással, szenvedések közt is hitben, reményességben és szeretetben élni. Mert csak így lesz értelme a mi dicsőséges nemzeti multunkból szebb jövőndőt álmodni. Október 6.-a s a szívünkben felcsapó nehéz akkordok félreérthetetlenül bizonyítják, hogy a magyarságnak csak az Evangélium vigasztalása, ereje, tanítása adhat jövőt. „Mert aki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt; aki pedig elveszti az ő életét én érettem, megtalálja azt”. (Máté 16 : 25.)

D. Payr Sándor nyugalomba vonult. Hosszú, hűséges munka után megvált az egyetemes egyháztörténelmi tanszéktől. Már az 1929/30-i tanévben szabadságon volt s nagy érdeklődéssel és bizakodással kutatta mindenki, hogy visszajön-e s a kétezere éves keresztyénség különböző arculatait, ragyogó napjait és foltjait s azokban az Isten kezének jelenre, jövőre vonatkozó tanításait ő fogja-e feltárni a meg-

szokott tudományos alaposággal és hívő lelkiülettel. S most, hogy az ifjúság szeretett „Payr bácsija” végleg elment, hálát adunk az Úrnak a lelki javak sokaságáért, amit általa nyerhettünk s kérjük, adjon neki továbbra is nagyon megáldott munkálkodást. Mert ő nem nyugalomba, hanem munkálkodásba vonult. Sok munkája vár megoldásra, amelyekhez professzori elfoglaltsága miatt nem jutott hozzá s most szinte erőn felül egyre dolgozik. Áldott az Úr, Aki erőt ad neki, hogy gyöngékedései ellenére is dúsan gazdagíthassa egyházunk szellemi kincsházát.

Czipott Géza meghalt. Egy vándor a betegség kemény útján hazatért. Egy hűséges ör vigyázó szemén megtörött a fény. Egy meleg családi otthon legnagyobb veszteségét zokogja. Egyike volt egyházunk finomra formált egyéniségeinek. Barátja és atyja kicsinynek, nagyinak, gazdagnak és szegénynek és mintha szemmelláthatólag húzódtak volna gyülekezetében a szálak a szívektől a kezéhez, hogy gondon, bajon szomorúságon keresztüljusson mindenki s eljusson az Ajtóhoz. Vezér volt a csendesek közül és szolga az engedelmesek közül. Az életével akarta igazán hirdetni az evangéliumot, szíve a meleg szeretetnek, az édes vigasztalásnak bőségszaruja volt. A Harangszóval hány és hány nyíladó virágot öntözgetett. A cikkeik alatt nem láttad a nevét, de érezhetted az oldalakról, a sorokból figyelő és biztató tekintetét. Most, hogy elment, imádságunk utána száll a Kegyelem királyi székéhez s legyen megemlékezésünk e pár sora a koporsója után hullatott búcsúhant. Szeretetünk, tiszteletünk és hálaunk kifejezésére a theologus ifjúság küldöttsége megjelent a temetésen, hogy a szombathelyi paróchiából elkisérje utolsó útjára a hű pásztor.

K Ö N Y V ♦ F O L Y Ó I R A T

TÉRJ MAGADHOZ, DRÁGA SION!

(Dr. VICTOR JÁNOS könyve.)

Ez az ismertetés kedves kötelességünk, de kissé elmaradt adósságunk is, mert a könyv már több mint egy fél éve jelent meg. A vele való foglalkozás azonban állandóan és most is helyén való. Ez a könyv, ugyanis aktuális. Aktualitását és értékét előttünk leginkább az első fele domborítja ki, melyben «Az egyház megújulásáról» és az «Egyház és belmisszió» című részek szigorú logikával, finom elemzéssel, de mégis bátran nevéen nevezve a gyermeket, evangéliumi megvilágításban tárják szemünk elé a mai magyar protestantizmus legvígasztalóbb és legfájdalmasabb kérdéseit. S az egyházi élet lassan-változása folytán mindaddig aktuális marad Victor János írása, amíg hasonló mély látású s egyben helyzetváltozást mutató könyv jelentkezik.

Érdekes ez a könyv azért is, mert dokumentum. A háborútáni politikai, nyelvi, felekezeti kerftéseken keresztül hullámnzó s helyenként nagyobbsodró vagy tisztább folyású lelki ébredésnek jegye, bizonyágtévése a «Térj Magadhoz Drága Sion!» Minden evangélikus nyugodtan olvashatja ezeket a cikkeket, hiszen szerzőjük, a református teológiai professzor, sok magyar evangélikusnak volt már a Keresztre rávilágító és egyházunkba visszairányító segítője. És minden evangélikus, aki szíven viseli egyháza megújodását, jólteszti, ha leül e könyvhöz tanulni, hogy a tanulságokat otthon értékesíthesse. Hiszen a két legnagyobb magyar protestáns egyház létfeltételei azonosak s megújulási jelenségeik közt a legfeltünőbb különbség csak az, hogy az evangélikus egyház egy pár évtizeddel elmaradt...

*

«Az egyháztagság fogalma» tisztulásra vár. A baptizmus és a római katholicizmus szélsőséges felfogásai között egyesülve kell lenni mindenkiben az aktív és a passzív egyháztagságnak. Amikor egyrészt tudja az ember, hogy az ő felelősségén, életén fordul meg egyházának sorsa, másrészt várja és háládatosan elfogadja az objektív Evangélium lelkébe hulló hatását. S az igazi egyháztagsággal együtt aztán ki fog alakulni egy «új presbiter-eszmény». Ugyanis a presbiter «természetes, hogy felelős az egyházi élet külső kereteiért is, a vagyonaért, az intézményeiért, a jogi rendjéért. De még inkább felelős a kereteket kitöltő tartalomért, az egyház lelkéért, a benne uralkodó gondolatokért, hogy azok az Isten kijelentett igazságait sugározzák s a rajta keresztül megvalósuló életért, hogy az az Isten akaratát valóra váltsa», (103 l.) Most éppen azokat az idöket éljük, amikor a hitélet kihülése miatt szinte kiáltanak a gyülekezetek ilyen tagok, presbiterek után. De a mai állapotok csak «jótékony ostoroztatás», mely nyomorúságunkra ébreszt. «A mi egyházaink minden be rendezkedésükkel élő hitre, eleven keresztyénségre vannak szabva s ha az kivész belőlük, recseg-ropog az egész épület». (39 l.)

Azért most legjobb, hogyha saját magunk felé orientálódunk. Nem a porondon, a közéletben dül el a magyar protestantizmus ügye s bármily nagy dolgok történetek általa az elmúlt évszázadok alatt, meg kell látnia, «hogy a multban sem emlékek éltették, hanem jelenvaló lelki javak s azokból fakadó jövődöbéli reménységek». (31 l.) Hömpölyögjön hát végig a magyar szíken az «ösrégi ujdonság», az «evangelizáció», amelyből a meglevőnek ezerszerese is kevés volna, mert «mimódon hisznek abban, aki felől nem hallottak». Úgy kell vinni az evangéliumot az emberek közé, ahogy a halálraitéltnek viszik a kegyelmi végzést.

Ez azonban ne legyen különlegesség. Mi szükség van külön a «bel-misszió» kifejezésre ma, hiszen ez egy erős egyházi élet erőfölöslegét jelenthetné; a vasárnapi iskola, bibliaóra, beteg- és fogházlátogatás, személyes lelki gondozás stb. nem számítható különlegességek s nem zárható ki az «egyházi ténykedés» keretéből, mert ez egyszerűen keresztyénység. A minél életteljesebb egyházi élet érdekében legjobb őszinte szemmel megvizsgálni azokat a súrlódó felületeket, amelyek az egyházi életben a lelki ébredések körül keletkeztek. «Tény, hogy egyházunk gyülekezetei úgy, amint ma vannak, nem elégítik ki, nem elégíthetik ki a lelki megújódáson keresztül ment egyének közösségi szükségleteit.» (57. l.) Sokan és mégis kevesen, észrevették már azt, hogy «az ébredező közvéleményt különös gondozás és nevelés alá kell venni» és ez az élőhitű egyháztagok szolgálatával igen eredményesnek, áldásosnak bizonyul.

De mégis, mégis — ki merné mondani a magyar protestáns egyházakról, hogy sorsuk az elszáradás? «Minden jel arra mutat, hogy a «körös-körül megkapálás és megrágyázás» napjait élük és hogy erre az isteni ébresztő és életre serkentő munkásságra fogékonyan reagálnak.» (50 l.) Térj magadhoz drága Sion!

Ezeket mondja dr. Victor János könyve s rajta keresztül a hatalmas és kegyelmes Isten szava, ha megalázkodunk Ő előtté.

k. gy.

Ifj. Krug Lajos: „Tüzek a végeken.“ Selmectől—Sopronig (226. oldal).

A tűz mindig fölrázza a lelkeket. Akár a szemekben, akár a kinti világban lobog. Ez a tűz két tűznek az egyesülése: a belső és a külső hev olyan magasra csap föl egyszerre, hogy meg kell előtte állani.

A selmeci főiskola kálváriájával kezdődik s Nyugatmagyarország elvesztésével végződik, amelyből csak Sopron maradt meg.

Vihar előtti levegőt teremt az író. mielőtt megindulna. Érezzük a háború utáni idő minden súlyát, fáradt kétségbeesettségét. Ennek a nyomasztó fojtogatottságnak a megérése: menekülés Sopronba. Alighogy megérkezik a főiskola Sopronba, már a vendéglátót is veszély fenyegeti: az elcsatolás veszedelme.

Gyorsan robot velünk az író az események között. Néhol szeretnénk megállni,

mert annyira vonzó a kép, de nem lehet. Menni, menni, mert sodorba jutottunk. Ilyen helyeken meglátni az átélés piros lángját, megérezni a fiatalság szent melegét. (Ágfalvi ütközet, Budaörs). De minden lobogásnak kell hamujának lennie. A fellobbanás jútalma lett a kenyérmezei fogság szenvedése. De jó, hogy ez így van elrendelve! Következik a népszavazás Sopron fölött. Lázasan munkálódik éjjel-nappal a megmentés érdekében. A siker nem maradt el.

A könyv írója is szereplő, azért érezzük sok helyen a szubjektív hatást annyira. Néhol tulságosan is aprólékos. Jelentéktelen személyek felsorolása — szerintem — hátrányára van a könyvnek.

Előnye az írónak, hogy bátor, kimondja azt is, ami árnyékot vet. Nagyon szép munkát végzett ifj. Krug Lajos. Mert, amit

eddig hallomásból, újságcikkekből tudtunk meg, az most mind itt van sorozatos rendben a történet számára is és a mi számunkra is. Megsajdította bennünk Trianon fájalmát. Megmutatta mire képes egy lekesült ifjúság, amelyik hisz a jövőben.

Olvassa el mindenki, aki szereti a tüzes magyar írásokat és akinek fáj a fajtájának a megkötözöttsége. *Bakó József.*

Az „Ösvény“ legutóbbi számának bő és változatos tartalmából felvonulnak előtűnk egyházunk illusztris nevei. Tartalmas és tanulságos cikkeket olvashatunk nevezetes évfordulóinkkal, a speyeri gyűléssel és a Kis Kátéval kapcsolatban. Figyelemre méltó, nagy jelentőségű kérdésről ír D. Raffay Sándor „Evangéliumi gyermekirodalom” cím alatt. Evangéliumi gyermekirodalom ma csak „jobb lelkek álma” Magyarországon. A szülői szeretet legtöbbször csak a külső testi nevelésre fordít gondot, azért nem látnak lelki gyümölcsöket pl. hálát a nevelők. Pedig Isten számon fogja kérni az emberekre bízott lelkeket. Elfelejtik, hogy a táplálék, lelki épűgy mint testi, nemcsak táplálja, növeli az embert, hanem alakítja is. A mai gyermekirodalom vizsgálatánál kiténik, hogy az ifjúsági és gyermekirodalmat sokszor üzleti élelmesség produkálja „különösebb pedagógiai érzék, minden komolyabb tervszerűség nélkül”. Az irodalmilag értékesekben nincs evangéliumi lélek s a hivatott, komoly vállalkozás „résztelenség és anyagi erőtlenség betegségében csakhamar kiműlik”. Azután a cikkíró a régi iskolai könyveknek és a jó meséknek a gyermeklélekre gyakorolt hatását fejtegeti s az ifjúsági- és gyermeklapok racionalizálását kívánja. Ez a helyzet világos

szimptomája a lelki élet elhanyagolásának. De megalázkodva és bizalommal tudjuk, hogyha Isten Szent Lelke többeket vezethet mindenben, akkor nőni és pompásan virágozni fog majd egy evangéliumi irodalom, amelyből találnak a gyermekek és ifjak különösképen nekik hasznos és kedves olvasmányokat.

A Diákvilág lapjain Karácsony Sándor tollából nagyon komoly, őszinte s ép ezért szuggesztív erejű cikket olvashatunk „Az intellektus válsága” címen. Szomorú élmény, fájó, de kétségbevonhatatlan tapasztalat a megállapítások fundamentuma: a magyar diák semmit sem tud s ezt nem akarja beismerni. „Ígazi gazdag ifjú, aki nem bírja otthagyni a batyuját az útfélen, bár hallja az Üdvözítő hívő szavát”. Pedig ócskavasnak bizonyulnak képzelt kincsei. Hiába cserkésznek, autodidakták, szociális érzékűek sokan, mert ez nem csupán szépség-hiba, hanem szervi baj. Karácsony meglátásai itt olyan mélységeken ásnak, ahova kevesek szeme ér le: „Fokozatosan megszűnőfélben van magának a tudásnak a lehetősége,” mert az „atomjaira bomlott kultúra-tömeget és egyben útvesztőt, amelynek tudományos rendszer a neve, ma már lehetetlen egy agyvelőnek komolyan tudnia.” Ezért a látszaton alapuló szellemi felsőbbrendűség csak pusztá vezényszavakkal tud vezetni. „Általános, az alapokig lehető, megtisztító és megtisztuló újjáértékelésre van szükség a tudomány világában.” Az egyetlen szükséges és elégséges szintézis az Ige és az imádság. Egy tiszta szemű hívő magyar intellektuel könyörgése ez a cikk, mert a fejsze a fa gyökerére vettetett.

— a.

T H E O L O G U S É L E T

Professzoraink Németországban. *D. Dr. Pröhle Károly és Lic. Dr. Karner Károly* szeptember derekán Németországban jártak. Részt vettek a dr. Stange göttingeni professzor vezetése alatt álló Apologetisches Seminar szeptember 8.—18.-ig Helmstedtben rendezett konferenciáján, amelyen D. Dr. Pröhle Károly előadást is tartott. Ugyancsak előadást tartott a „Lutherisches Einigungswerk” szeptember 22.—25.-ig Augsburgban lefolyt XXI. közgyűlésén „Az Agostai Hitvallás Magyarországban” címen, amelyet a rádió is közvetített.

Új előadó az egyetemen. A mindnyájunktól annyira szeretett dr. Payr Sándor egyetemi tanár nyugalomba vonulásával megüresedett egyetemes egyháztörténeti tanszék előadásainak megtartásával a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter úr a Hit tudományi Kar ajánlására Wiczian Dezső lelkészt, mint előadót bízta meg, ki többéves németországi tanulmánya befejeztével meg is érkezett hozzánk. Isten gazdag áldását kívánjuk munkájára.

Dr. Karácsony Sándor és Szöllösy István, az Erő szerkesztői, a középiskolás ifjúság között tett körútjuk során Sopronban is jártak szept. 29. és 30-án s éjjeli szállásra Theologus Otthonunkban voltak. A protestáns diákiuk „Sándor bácsija” a bábéli zürzavarról szólt, ami nem történelmi emlék, sem szimbólum, hanem valóság az életünkben, mert nagyon, nagyon sokszor a magunk dicsőségére akarunk tornyot emelni. Az ifjúság kedves vendége vezetésével nagyon komoly és őszinte megbeszélést folytatott a késő esti órákig a theológus ifjúság életében épülő bábeltornyokról. Másnap délelőtt Karácsony Sándor az öregcserkészettel kapcsolatban adott gyakorlati útmutatásokat.

Szerkesztői gárdánk évi változásáról még sohasem volt ilyen nehéz szólanunk. Eltávozott közülünk az, aki kezdettől mostanáig „a” szerkesztő volt, aki közel két évig fáradhatatlanul hordozott minden terhet, amit a szerkesztés és kiadás jelentett. Alig számbavehető segítséggel. S hordozta úgy, hogy ehhez valóban csak az Úr adhatott elegendő erőt. Annyira mindent jelentett az ő munkája, hogy alig mernénk felvenni az elejtett fonalat, ha nem az Úrban bízunk. S az Úr megengedte, hogy *Farkas Zoltántól* se kelljen elbúcsúznunk.

Velünk marad ezután is, a távolból is a lap pulzusán tartja a kezét. Szoros marad a kapcsolat a munkatársi viszonyban is, mindazok, akik rajta keresztül voltak vagy akarnak kapcsolatban lenni lapunkkal, cikkeikkel ép úgy fordulhatnak most is hozzá, leveleikkel ép úgy felkereshetik ezután is és lapunkhoz való kapcsolatuk ugyanolyan meleg marad. (Címe: Klotildiget, Béthel, Pest m.) Rajta kívül búcsúznunk *Kótsch Lajos* szerkesztő társunktól is, ki szintén most végezte be tanulmányait. Az Úr áldása kísérje Őt minden útjain. Az új szerkesztők neveit már lapunk élén találják olvasóink. *Urbán Ernő* s *Kádár (Kliment) Gyula* eddig is munkatársaink voltak s így régi ismerősök. — Ezuttal emlékezünk meg kiadóhivatalunk csendes munkásairól is s mondunk köszönetet *Garam Lajosnak* és *Oberndorf Eleknek*, kik $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ évig viselték fáradtságos tisztüket.

Az előadások szeptember 19-én áhitattal kezdődtek meg, melyet Dr. Deák János dékán tartott. Egyelőre a régi épületben folynak, de Isten segítségével októberben átmegyünk az új épületbe, amelynek október 19-én lesz a felavatása.

A beiratások nagyrésze már szeptember 15-ig megtörtént. 26 első éves hallgatót vett fel a hittudományi kar.

Az Otthonban már szeptember elején megindult az élet. Az első évesek szeptember 10-én vonultak be. 64 hallgató írta be nevét az Otthon anyakönyvébe. A nyári szupplikálás, lelki, testi felüdülés után új kedvvel és lelkesedéssel kezdi az egész ifjúság az új tanévet. A tanulmányait külföldön folytató Erős Sándor utódjául *Urbán Ernőt* választotta az Otthon Felügyelő Bizottsága szeniorrá. Az Otthon élete a régi kerékvágásban folyik. A naponkénti könyörgések s a szombat esti áhítatok újra megkezdődtek. Vasárnap délután biblia-körökben gyülekezik össze az ifjúság, ahol a Timótheushoz írott levelek hatása alatt gazdagodnak a lelkek. Nyolc bibliakört vezetnek negyedéves hallgatók, akik számára Dr. Deák János, az otthon igazgatója tart előkészítő órákat.

A nyelvtanulás is erősen megindult. Nemcsak a német és angol nyelvet tanulják sokan, de sűrűn hangzanak „rokoni szavak” is: szép számmal jöttek össze a finnül tanulók. Eläköön Suomi!

Szerkesztésért és kiadásért felelős: *vitéz Sréter Ferenc.*

Nyomatott Székely és Társa könyvnyomdájában, Sopronban, Várkerület 66.

Kiadóhivatali közlemények:

Az előfizetési díjat beküldték: 10 P-t: Br. Feilitsch B. Gyula. 5-5 P-t: Szarvasi Luther Szövetség, Jánossy G. Szombathely, Payr G. Csorna, Ostffy L. Ostffyasszonyfa, Csuka B. Nagykanizsa, Tomcsányi L. Budapest, Kolbenhayer K. Békéscsaba, Bakay P. Jakobey E. Budapest, Rusznyák F. Kőszeg. 2-50-2-50 P-t: Gállits I. és Nagy V. Győr, Fejér I. Kispest, dr. Szeberényi G. Békéscsaba, Kiss S. Beled, Frank L. Sopron, Weil J. Kölesd, Forgách E. Orosháza. 2-2 P-t: P. Nagy G. Tokaj, Ev. Lelkészi Hivatal Levél.

A „Parasztpróféta“ közlése lapunk terjedelmének is újabb gyarapodását jelenti. **32 lap helyett 40 lapos lesz az „Emmaus Felé“ egy-egy száma s az előfizetési díjat most sem emeljük.** Kérjük azonban olvasóinkat, hogy ha tehetségükben áll s méltányolni akarják azt az újabb anyagi áldozatot, amelyet ez lapunkra ró, **szíveskedjenek az évi előfizetési díjat egy pengővel önként megnövelni.** Kérjük és hálásan köszönjük ezenfelüli szíves adományait is.

Négyszáz évvel Dr. Luther Márton Nagy Kátéjának megjelenése után a felbecsülhetetlen értékű könyv magyar fordítása is piacra került végre az „Emmaus Felé“ kiadása révén. A mű **egyházunk hitvallási irata.** Az erőteljes fordítás olvasása gazdag lelki gyarapodást jelent s evangélikus öntudatot ébreszt. Nem hiányozhat ez a könyv egy magyar evangélikus család asztalán s egyetlen evangélikus diák kezéből sem. Kérjük mindazokat a **lelkészeket, vallásnárokat, tanítókat, hiveket,** akik szolgálni akarják egyházunkat a példátlanul olcsó áron piacra dobott Nagy Káté **terjesztésével** is, szíveskedjenek erről minket egy lapon értesíteni.

Előfizetőink közül kérjük azokat, akik a június-júliusi számmal egyidejűen **megkapták a Nagy Káté egy példányát** is, szíveskedjenek annak kedvezményes árát (1 P + 20 fillér csomagolás és portó) kiadóhivatalunknak fordulópostával beküldeni. **Ezt a kedvezményes árat előfizetőink részére előreláthatóan már csak rövid ideig tarthatjuk,** miután a kiadásnak már több mint a fele elfogyott.

Diapozitívjeinkre felhívjuk olvasóink figyelmét. Ahol vetítógép van, ott vallásos estélyeken, előadásokon jól felhasználhatók. Körülbelül egy órás műsort ad bármelyik sorozat. Kísérő szöveg mindegyikhez van. 1. **Luther élete** (König világhírű rajzolóművész képei), 2. **Jézus példázatai** (Burnand híres svájci rajzolóművész képei), 3. **Külmisziói sorozat** (a lipcsei Misszió-Társulat afrikai és indiai munkamezejéről!) — Előkészületben: A **Kis Káté,** valódi Schäfer-képekkel. Azok, akik a vetített képeket, ezeket az áldásos eszközöket fel kívánják használni a gyülekezeti munkában, szíveskedjenek **Garam Lajos** ev. theologushoz fordulni. (Ev. Theol. Otthon.)

Postai megbízást küldöttünk szét azoknak az előfizetőinknek, akiknek még a múlt évről is volt hátralékuk. Többbizben is jeleztük már ezt a szándékunkat, de ezideig elhalasztottuk. Hisszük, hogy előfizetőink megértik nehéz helyzetünket s szívesen fizették be ezt. Kérjük, fogadják ez úton is hálás köszönetünket.

Folyó évi előfizetési díjjal hátralékban lévő előfizetőinket igen kérjük, szíveskedjenek ezt lehetőleg **forduló postával** beküldeni.

Folyó évi hiányzó lappéldányokat díjtalanul pótol a kiadóhivatal.

